

Lumea românească

Gazetă bilunară

Nr. 1 Anul I
Mai 1996

Director fondator:
Radu Ciuceanu

Pret: 800 lei

acum

...Oricând o minoritate bine organizată se poate investi cu putere absolută, sub masca democrației, trecând peste voința și dreptul majorității dezorganizate și credule...

editorial

Doamne al Puterilor, fii cu noi!

Apariția unei noi reviste, fie ea și bilunară, presupune în această zonă de turbulență postrevoluționară în care trăim, un dublu risc (asumat de altfel, ca un blestem, încă înainte de start).

Primul, exogen, se leagă tainic sau zgomotos de coridorul politic de unde ești privit, examinat și cercetat; chiar dacă ai un nume din trecut și o identitate ce te strânge de gât, pe loc ești modelat și colorat după pofta celor ce văd mai bine și mai departe decât tine...

N-ai voie să-ți spui sau să-ți așterni gândurile, convingerile, crezul, că se scoate o pecete prin care ți s-a parafat viața pentru totdeauna. Dacă ajungi să joci pe teren, dintru început ți se spune unde ți-e locul, iar dacă te retragi la galerie nu trebuie să uiti că trebuie să dai din picioare și să

urli. Așa-i legea presei de peste tot și trebuie să te conformezi ei, mai ales când te-ai trezit târziu și nimeni nu-ți mai oferă nici măcar dejunul. *Celălalt risc*, endogen, este prezent încă din gena matrice. O revistă, ca și un partid, se naște când pe canalele unei societăți se simte o suprapresiune, când apare un crez și o direcție care-și taie singură matca, indiferent de zăgazuri și adversari, dobândindu-și singură puterea combativă și valoarea afirmării. Ea își va găsi sfârșitul când fie țelurile vor fi atinse, fie deturnate spre zone de superfluu sau de opacitate.

Peste jumătate de an se vor împlini șapte ani de existență a unei presei ce se crede liberă în măsura în care speciile dintr-o rezervație își simt libertatea până în frontierele știute ale detenției. De atunci, din nopțile revoluției, au apărut sute de reviste și au dispărut alte sute! Cine le mai știe?! Doar puterile (partidele ce le-au folosit) sau patronii ce le-au speculat;

grupurile de interese din afară sau de aici, cu firmă sau fără, centre de corectare sau dirijare a opiniei publice, toți ce au dat buzna în istorie pentru a ne feri existența, în această fază, din nou, precapitalistă și postcomunistă, numită cu duh malefic și perfidie, *tranzitie*.

Din nou ne paște internaționalizarea, și de pe acum, azei inspirați se gândesc cui să ridice imnuri de slavă. Ce măreață era oda lui Stalin cântată planetar, din inimă?! Cui i se va închina următoarea?!

Se zice că apele adânci sunt în curgerea lor liniștite. La fel și poporul român, ce poate înșela prin aparențele sale de resemnare și obediență pe cei ce nu s-au învrednicit să-l cunoască. Dar răbdarea este numai una din fețele văzute; dincolo de ea, în adâncuri, pândește vulcanii. De această față ne vom ocupa noi prin revista antitotalitară, democrată și creștină!

Radu Ciuceanu

1
ULTIMELE
ALEGERI
PREZIDENTIALE
AMERICANE DIN
SECOLUL XX.

pag. 2

2
Ancheta revistei
Începutul
a fost
greșit?

pag. 4-5

3
Fenomenul
"Halaicu"

pag. 6

4
Prețul
demnității

pag. 8

5
AMBUSCADA

pag. 9-10

6
Petre Țuțea
și Brâncuși

pag. 13

Ultimele alegeri prezidențiale americane din sec. XX Numele alesului?

Chiar dacă primele luni ale anului 1996 au adus în prim planul scenei politice internaționale problema iugoslavă și evoluțiile din Federația Rusă, nimeni nu se îndoiște de faptul că așiful vieții internaționale este ținut în acest an de cele două evenimente majore anunțate: alegerile prezidențiale din SUA și Rusia.

O primă constatare: este pentru prima dată când în destinul lumii contemporane se sincronizează două procese politice de importanță majoră.

Un comentator sportiv ar spune, fără să forțeze lucrurile, că startul se va lua de pe aceeași linie. Această situație dă nopți albe politicienilor de pe glob. Dacă iese Eltân și pierde Clinton? Dacă iese Dole și Ziuganov câștigă în competiția cu Eltân? Întrebări nu tocmai simple.

Presa, specialiștii și nu în ultimul rând, publicul larg românesc așteaptă și reacționează la aceste evenimente anunțate de pe poziția, nu a unui observator neutru, ci de pe poziția celui cărui schimbările istoriei i-au oferit experiențe dintre cele mai tragice. De la calculul pragmatic și analiza neutră până la filosofia de viață în diferitele sale expresii, toate acestea utitudinii se regăsesc în dezbaterile publice. Din păcate presa noastră a făcut foarte puțin în sensul canalizării discuțiilor spre orizontul larg al evoluției politicii internaționale după cele două alegeri foarte importante din SUA și Federația Rusă.

Nu mai vorbim de mășina suspectă a reprezentanților noștri din Parlament. Solicitățile vieții politice interne nu pot fi o scuză, poate mai degrabă prezența unui complex de inferioritate la unii dintre oamenii noștri politici. Cum va arăta viața internațională la începutul anului 1997? Și cum se vede ea de la București?, sunt întrebări autocenzurate în toate interviurile acordate de oficialii noștri.

Mai mult, în afară de traduceri unor editoriale din presa americană, nu apar în presa românească nici măcar reportaje și articole de fond bine informate care să explice cititorului și nu să speculeze simple gesturi și decizii politice.

Permanența amenințării sovietice a fost ani de-a rândul tema predilectă de politică externă dezbătută în campaniile pentru președinția SUA.

Obșnuți, până în 1989, să urmărim schimbările din administrația americană și să luăm drept "constantă" fosta putere sovietică, cei mai mulți vor descoperi târziu că schema simplificată de judecare a politicii sovietice nu mai funcționează.

În anul electoral 1996 situația este schimbată în datele sale majore. Deja "obstacolul rus" a devenit nu un simplu punct de încercare fix pentru dezbaterile americane ci, dimpotrivă a devenit un obstacol complex pentru că a căpătat mobilitate. Primul președinte american și, poate, ultimul care a căzut, (în prima fază a administrației) victimă a incertitudinii în schimbarea opticii față de Rusia, a fost George Bush. Președintele american a refuzat un timp nepermis de mult, mărțurirea Strobe Talbot Subsecretar de Știri în administrația americană, să se calculeze apropierea poziției administrației americane față de Boris Eltân aflat în plină ascensiune. Numai la avertismentul clar venit din partea Consiliului Național de Securitate, președintele american îl va primi oficial la Casa Albă pe cel care îi va

succede lui Mihail Gorbaciiov. Acest episod al relațiilor ruso-americane rămâne un punct nodal în experiența politicii externe a Casei Albe și o sursă "a noilor obiceiuri", a modului de a aborda subiectul Federației Ruse. Lui George Bush această incertitudine i-a fost fatală, el ne mai câștigând al doilea mandat. Bill Clinton se află și el în situație asemănătoare și, poate, chiar mai complicată. Ca președinte și ca sigur candidat la un nou mandat din partea Partidului Democrat, el trebuie să ia în considerare ascensiunea lui Ziuganov. Mai mult ca sigur că administrația americană după perioada de studiere relativ normală, va fi nevoită să-și precizeze poziția de principiu față de acesta. Chiar dacă recent au fost dezvăluite de către presă convorbirile secrete ruso-americane, aceste înțelegeri erau previzibile și chiar obligatorii, iar ele confirmă sprijinul reciproc acordat de cei doi președinți în problemele interne.

Cel mai semnificativ aspect este faptul că au avut loc aceste convorbiri. Opțiunea conjuncturală a lui Clinton pentru continuitate este deci foarte probabilă și se va reflecta în temele sale de politică externă care vor fi abordate în campania prezidențială. Dar cum politica externă nu a fost unul din atuurile victoriei sale la primul mandat, destinația mesajului său privind acest subiect nu va fi pentru electoratul de centru, acest electorat așteptând mai mult programe credibile privind politica economică.

Analizii sunt de acord în a recunoaște că în cazul lui Bill Clinton datele cele mai importante ale evoluției sale, foarte previzibile în campanie sunt cunoscute, de fapt ca și în cazul tuturor celor care candidează pentru cel de al doilea mandat. De aceea, atenția mass mediei a fost captată de cursa pentru nominalizarea candidatului republican. Acum rezultatele se știu, el a fost desemnat în persoana senatorului Bob Dole, un "veteran" al Congresului american, fiind de aproape 35 de ani pe băncile acestei instituții, iar în ultimii 11 ani în Senat. În iulie 1996 va împlini 73 de ani și în cazul în care va fi ales președinte, SUA va avea cel mai vârstnic lider.

În ciuda faptului că senatul Dole a încercat să-și contureze imaginea publică plecând de la ideile de "maturitate și responsabilitate", într-un sondaj de opinie realizat de Pew Research Center, lui Dole îi sunt asociate în ordinea relevanței trei etichete din partea celor anchetați: "bătrân, conservator și prea bătrân". În timp ce Clinton, în același sondaj era etichetat ca fiind: "bun, experimentalist și O.K."

În ciuda acestor rezultate, surprizele sunt departe de a se fi epuizat odată cu etapa preliminară a nominalizării. De aceea este de înțeles atitudinea rezervată a președintelui Clinton de a nu intra într-o polemică directă cu candidatul republican, decât după Convenția Partidului Democrat

ce va începe în August.

Dialogul electoral direct va avea un rol strategic în campaniile ambilor candidați, aceste întâlniri directe fiind orientate cu certitudine spre cucerirea electoratului de centru, tema majoră cu impact la nivelul acestui grup de centru fiind rolul administrației, a executivului american în politica economică.

Din punct de vedere al geografiei electorale, cercetătorii americani au avansat că alegerile vor fi decise de statele Illinois, Ohio, Michigan, Wisconsin, New Jersey și Pennsylvania, state cu o pondere mare în electoratul de centru de puternică iradiere în influențarea votului.

În ceea ce privește preferințele celor chestionați, faptul că Dole este devansat cu 19 puncte în California și conduce în Texas relevă că el se va confrunta cu o tendință clasică de vot a conservatorilor, electoratul de centru nepronunțându-se decât în ultimă instanță. La aceasta se adaugă temerile obișnuite ale electoratului american: vârsta înaintată a senatorului republican și problema candidatului la postul de vicepreședinte. Colin Powell a refuzat până în prezent orice avansuri, în timp ce se conturează mult mai clar candidatura guvernatorului de Michigan, John Engler, susținut de aripa radicală a republicanilor. În tradiția republicană, președintele are nevoie de un vicepreședinte activ și care să atragă aripa extremă a partidului. Acest subiect rămâne, de fapt, în urma multor alte puncte de pe agenda de priorități a senatorului Dole. El trebuie să facă față imaginii de semi-eșec rezultată în urma acțiunilor sale din Guvern, unde este asociat cu inițiative economice ce vizează salariile și asistența medicală, inițiative ce nu s-au ridicat la nivelul așteptărilor electoratului. La aceasta se adaugă și observația unui specialist de la Pew Research Center care sublinia faptul că Bob Dole este cunoscut pentru rezistența sa la sfaturi.

Spectacolul pre-electoral și electoral american redus la scara națională pare mult mai puțin atractiv în comparație cu scena internațională pe care se reflectă.

Conturul problemelor de politică externă al celor doi candidați este departe de a fi vizibil. Mai ușor de anticipat sunt direcțiile de continuitate din politica externă a actualului președinte american. Recentele inițiative americane în spațiul economic și militar al Pacificului relevă foarte clar avansul programului de integrare economică și militară a acestei zone. Un semnal în acest sens a fost dat de două momente: "chinez" și "coreean", de răcire bruscă a relațiilor intra-regionale, răcire provocată de noile înțelegeri dintre Japonia și S.U.A. Ceea ce trebuie să ofere președintele Clinton în următorii patru ani sunt garanții de acces a produselor americane în zonă. Piața asiatică pentru produsele americane pare să fie sloganul

președintelui Clinton.

Preocupați de economia internă ambii candidați vor aborda Europa prin prisma unei optici tradiționale: reciprocitate în schimburile comerciale.

Mult mai puțin rămas subiectul integrării euro-atlantice, toate problemele europene având un numitor comun pentru S.U.A.: rolul Federației Ruse în viitoarea arhitectură europeană.

Ultimul discurs al lui Warren Christopher de la întâlnirea cu țările asociate NATO relevă voalat o înclinare a administrației

americane pentru acordarea unui rol special Moscovei în noua structură de securitate europeană, concomitent cu dezvoltarea rapidă a unei structuri politice de bază care să înlocuiască treptat preeminența organizării strict militare a pactului nord-atlantic. În același ton diplomatic, administrația americană pare să accepte o integrare cu "viteze diferite" a țărilor din Europa Centrală.

Ce poate aduce nou candidatului republican este în primul rând un accent mai mare pe problemele militare de securitate și, deci, un punct de vedere realist care să ia în considerare "revirimentul" stângii în toate fostele țări comuniste.

Stabilitatea României în această zonă tensionată și potențialul de care dispune țara a impus treptat o schimbare pozitivă în optica oficialilor americani. Faptul că dialogul individual pentru integrarea NATO a început cu puțin timp în urmă și ei se desfășoară înainte de alegerile din Rusia, precum și anunțul punct de vedere clar din partea NATO ce va fi prezentat înainte de alegerea noului președinte american, nu trebuie să ne sugereze că România este avantajată în perioada de organizare a noului administrații. Se poate întui cu ușurință că până în primăvara anului 1997 nu se pot face pași siguri spre un nou statut al României în structurile de securitate NATO.

Cea mai importantă direcție în care politica externă americană poate determina o schimbare în bine în România este politica economică reciproc avantajoasă. Stabilitatea macro-economică pe care toți investitorii americani o așteaptă este greu de atins fără o implicare activă și din partea SUA în procesul de restructurare macro-economică a țării. Cu actualul nivel foarte scăzut al investițiilor americane în economia românească nu se poate spune că administrația americană și-a spus ultimul cuvânt în asistența tehnică și financiară acordată statului român. Firavele și episodicele acțiuni de asistență, chiar dacă nu ating în profunzime structurile noastre economice închistate, determină totuși centre de inițiativă demne de a fi salutate.

Este la fel de sigur că nici chiar o administrație republicană dintre cele mai izolaționiste nu ar putea îngheța acest proces și cu atât mai puțin procesul de restructurare a NATO, care se impune chiar prin preluarea aliaților și a instituțiilor internaționale.

Rămâne de văzut dacă Rusia acceptă ca viitorul președinte american să devină, mult mai rapid decât și-ar fi dorit cineva, un "tutor" al Europei. Poate ca răspunsul se află în alegerile de la Moscova.

Claudiu Degeratu

Politică internă

Ruptura între lumea românească și politica românească nu este nici mai acută decât în cazul liberalismului, căci nimeni nu mai așteaptă ceva nou și izbăvitor de la socialiști și nici de la țărăniști. Majoritatea românilor refuză un proiect socialist, oricât de bine drapat ar fi în intenții nobile și modernisme. Tot așa un proiect țărănist i se pare, celui ce vrea să izi renașterea noastră economică, socială și națională, ceva inautentic și inadecvat vremurilor. Aproape totul se leagă de speranța în liberalism. Un adănc și mare curent de opinie liberală există în jur și animă oameni din toate profesiunile și din toate straturile sociale. Ei își cere o reprezentare în plan politic care să fie simultan legitimă, adecvată ideatic și autonomă.

Or constatăm, deja fără surprindere, că pe mână ce se apropie alegerile legislative, în loc să se producă încercări de reprezentare politică coerentă și autonomă a opiniei liberale, se tinde din nou spre dispariția și diluarea prezenței liberale. Diferitele grupuri ce se mimesc sau se declară liberale alcătuiesc să se așeze sub orice fel de alte umbrele.

PNL-CD și PNL au ales să se pună sub o firmă țărănistă reprezentată la vârf fie prin țărăniști de tipul lui C. Coposu, fie prin persoane ne semnificative politic.

PAC se dovedește a fi o grupare care strânge persoane cu profesii liberale (producători de beletristică, critici și exegetici literari, profesori, doctori, persoane din cercetare-proiectare etc.) și care activează în domenii dependente de politica bugetară a statului.

Amestecurile de sensibilități liberale cu tendințe socializante, probabil precumpănitoare, împing această grupare în stânga și facilitează subordonarea sa

simbolică față de grupări ce țin de internaționala socialistă. Această apropiere nu face decât să ne clarifice mai bine asupra capacității grupului de a milita pentru un proiect liberal care ar impune regândirea distribuției de resurse spre diferitele componente ale câmpului cultural și științific, mai puțin favorabilă unora dintre producătorii de lucrări beletristice și ar putea amenința unele stabilități rămase de la sistemele de relații putere-comunistă-cultură din perioada comunistă.

Dar apropierea Partidului Alianței Civice de PD(FSN) mai are o semnificație. Ea urmărește și creează o doză de naturaleză pentru reapropierea grupului d-lui D. Patriciu (PL '93) de grupul d-lui Petre Roman (PD-FSN). Vechia colaborare între aceste două grupuri era mai grea de arătat la lumina zilei, pe măsură ce dl. Dina Patriciu devenea exponentul unei forme anarhice de liberalism. Această colaborare, niciodată întreruptă, poate fi mai ușor expusă acum, când un element de interfață, între tendințele socialiste sau socializante și cele liberaloide, a apărut în persoana PAC-ului.

Dincolo de negativitatea în sine a părăsirii câmpului de autonomie liberală de către PNL-CD, PNL și probabil de către PAC și PL '93, apare șansa ridicării steagului liberal de forțe gata să-și asume lupta pentru un proiect liberal.

Ar putea s-o facă PNL-Câmpeanu? PNL Câmpeanu a arătat că îndură greu izolarea la care o supun celelalte grupuri liberale și s-a adresat recent spre toate orizonturile ideologice fără rezultate cât de cât relevante. Este îndoiește ca o grupare care pune în titlatura sa, alături de concepte politice, nume de persoane cu o încălțătură simbolică contradictorie și care este depozitarul unui parcurs politic problematic, să poată corespunde sarcinii de a ridica steagul liberalismului.

Și iată că e posibil ca, în preajma alegerilor legislative, ideea liberală să nu-și găsească reprezentarea legitimă și autonomă văzută de mulți ca un prim pas spre ieșirea din criză. Ar fi catastrofal și ar însemna că tot ce a fost negativ în ultimii 4 ani să se reprodusă cu îndoită putere. Înainte de a avansa orice soluție pentru problema reprezentării politice a opiniei liberale este util de analizat de ce grupurile liberale nu se asociază și preferă să

subordoneze ideea liberală altor idei și simboluri politice.

S-a vorbit mult despre veleitarismul liderilor, fiecare dintre șefii grupărilor acuzându-i pe ceilalți. Nu credem că veleitarismul explică totul, căci oricât de mari ar fi fost veleitățile fiecăruia dintre lideri, ele ar fi fost satisfăcute de o forță politică liberală în creștere. Cauze mai profunde se adaugă veleitarismelor în a împiedica reprezentarea împreună și sub steagul liberalismului a diferitelor grupări.

Poate că cel mai simplu este de început o încercare de explicație cu PAC. Și asta în primul rând pentru că este gruparea a cărei istorie pare cel mai puțin înțesată cu eșecurile și degradările din interiorul câmpului liberal.

PAC s-a format prin detașarea unei anumite părți a Alianței Civice, dar n-a scăpat în mod esențial de caracteristicile structurale și ideologice ale acesteia. Încă de la început AC a reprezentat ideile și idiosincraziile politice ale unor grupuri de producători culturali care într-un fel sau altul, au coabitat aflându-se uneori în simbioză cu partidul comunist.

Descrierea raporturilor partidului comunist cu grupurile de producători culturali, în special cu cei din câmpul beletristicii, nu poate fi făcută aici, dar cred că nimeni nu poate nega marcarea acestor grupuri, atât sub aspectul compoziției umane cât și sub acela al ideilor și sensibilităților care le-au încheșat. Afirmația noastră este la fel de valabilă și pentru grupurile neadecvat numite protocroniste sau sincroniste.

La sfârșitul anilor '60 și începutul anilor '70 în cadrul acestor grupuri s-a creat "ideologia scriitorului" ca reprezentant al societății și opiniei publice în fața puterii comuniste. Formularea acestei teorii e de înțeles într-o societate în care omul politic reprezentând opoziția, analistul politic, sociologul, analistul economic nu puteau exista. În numele acestei ideologii "scriitorul" și, mai larg, intelectualul din câmpurile conexe beletristicii (criticul literar, istoricul literar, eseistul etc) s-au simțit mandatați să reprezinte ei singuri societatea. De aici raporturile ambivalente ostilitate/apropiere manifestate după 1989

atât în raport cu cei etichetați drept moștenitori ai puterii comuniste (foști comanditari) cât și față de partidele istorice (considerate inadecvate sarcinii politice a momentului).

Rezultatul acestei incertitudini în alegere s-a exprimat în promovarea unor formule prepolitice tip forum (a se vedea Alianța Civică) exact în momentul în care în România se tindea spre formarea unui câmp politic bine structural de reprezentanți straturilor mai puțin compromise ale elitei comuniste (FSN) și de reprezentanți legitimi ai populației românești care nu a acceptat comunismul și comunistizarea (PNL și PNȚCD).

Complicarea câmpului politic cu formele prepolitice reprezentate de grupuri ce veneau cu o încălțătură de raporturi ambivalente cu fosta putere comunistă a fost unul din factorii de opacizare a imaginii forțelor angajate în disputa politică, mai ales din zona opoziției. La aceasta s-a adăugat și supraîncălzirea câmpului politic cu elevunile unor dispute culturale purtate timp de decenii, între grupările fondatoare ale AC și cele catalogate drept naționaliste, dispută-război desfășurată sub patronajul partidului comunist.

Formarea PAC a reprezentat raționalizarea, cel puțin sub aspect instrumental (treceam la formula de partid), a ideologiei confuze și reacționare ce a fondat AC. Era normal ca un nou pas să se facă în direcția reducerii ambivalenței raporturilor cu instanțele stabile ale câmpului politic, adică cele ce reprezintă straturi ale elitelor de stânga (de proveniență comunistă) și cele ce reprezintă populația care n-a vrut să fie comunistă. Cum acestea din urmă (sub forma partidelor istorice) sunt în criză profundă, PAC a ales un drum care duce la integrarea sa sub steagul PD (FSN). În fond liderii PAC procedeză de fapt de cinstit. Ei și-au dat seama că nu dispun de legitimitatea și punctul de vedere ideatic care să le permită ridicarea steagului liberal. Și atunci preferă să se manifeste ca o aripă liberală a socialiștilor recunoscuți de Internaționala Socialistă.

Sorin Botnaru

Schimbarea la față a PNȚCD necesitate sau tactică electorală?

Majoritatea analiștilor politici este de părere că nici un partid, nici o alianță nu vor obține, la legislativele din toamnă, majoritatea absolută. De aceea, nici nu vor putea guverna fără o coaliție care să asigure sprijin parlamentar. În această situație, una din întrebările importante pe care aceiași analiști le pun încă de acum este cine va guverna după alegeri.

Sondajele de până acum dau PDSR-ul ca posibil câștigător al alegerilor, CDR venind pe locul doi. Funcție de ce se va întâmpla până la alegeri, de campania electorală - mai ales cea din ultimele două săptămâni - este creditată și varianta câștigării alegerilor de către Convenție, urmată îndepărtat de PDSR. În ambele variante guvernul nu poate fi decât unul de coaliție.

Din acest punct de vedere, principala schimbare sesizabilă la PNȚCD în ultima vreme este atitudinea față de o posibilă guvernare alături de PDSR.

În 1992, Corneliu Coposu, președintele de atunci al țărăniștilor dar și al Convenției, a refuzat orice formă de colaborare cu PDSR, atitudinea sa fiind una din cauzele care au dus la eșecul negocierilor pentru formarea unui guvern de coaliție. O lungă perioadă de timp, PNȚCD și-a făcut un titlu de glorie din respingerea ofertei PDSR și a președintelui Iliescu. Corneliu Coposu era convins, la vremea respectivă, că guvernul PDSR nu va rezista mai mult de 3-4 luni.

A rezistat 4 ani și asta cu un preț exorbitant pentru România. Pe lângă coalizarea PDSR cu forțe naționalist-

extremiste (PRM și PUNR), reforma a fost stopată. Consecința? România este astăzi printre ultimele țări din Europa de Est în ce privește privatizarea, crearea sectorului economic privat.

După moartea lui Corneliu Coposu, odată cu schimbările din conducerea partidului, atitudinea PNȚCD față de o eventuală guvernare împreună cu PDSR s-a nuanțat vizibil. Poziția oficială a partidului, în această chestiune, nu mai este radicală, de respingere, ci, se spune că, în anumite condiții, PNȚCD va accepta să guverneze alături de PDSR. Această schimbare este pozitivă și face dovada adaptării țărăniștilor la adevăratul joc politic.

De altfel, între PNȚCD și PDSR există unele asemănări conceptuale.

Ambele vor economie socială de piață. Ambele vizează soluții asemănătoare în problema agriculturii. Ambele vor integrarea în NATO și UE. Ambele sunt, la o adică, partide de centru-stânga.

Alte două schimbări petrecute la PNȚCD, atenuarea discursului promonarhist și a celui anticomunist. Fiind mult mai pragmatică, noua conducere a partidului încearcă să se conecteze mai bine la dorințele și problemele electoratului. Și aceste două schimbări pot pregăti terenul pentru o viitoare colaborare între PDSR (partid republican) și PNȚCD.

Ralu Filip

Începutul a fost greșit?

După 6 ani de viață publică, constatăm că unele realități negative ale vieții economice, sociale sau culturale de astăzi sunt rezultatul direct al unor decizii, acțiuni și poziții luate atât într-o parte cât și în cealaltă a câmpului politic, între 22 decembrie 1989 - septembrie 1991.

Adresăm trei întrebări care vizează această problemă:

1. Care au fost după părerea d-voastră deciziile și acțiunile cu efecte negative de lungă durată?
2. Ar exista o ierarhie a lor pe criteriul gravității repercusiunilor?
3. Care au fost factorii determinanți și motivațiile acestor decizii și acțiuni?

Știm ce procese au loc în România?

Întrebările pe care le adresați indică o intenție onerabilă a colectivului de redacție: sperați să oferiți cititorilor informații relevante pentru situația României. Rămâne deschisă problema calității răspunsurilor, ea nu poate fi aceeași dacă răspunsurile provin de la analiști sau de la oameni ce se situează pe poziții ideologice, cum nu poate fi aceeași dacă analiștii folosesc metode cauzale, statistice sau sistematice de interpretare, dacă beneficiază sau nu de bănci de date pe care investigațiile asistate de calculator le fac posibile.

Deoarece lansați o nouă publicație, consider oportune remarci cu privire la implicarea presei în procesul de reorganizare a societății românești, la consecințele sociale ale informațiilor mediatizate.

Dacă situația României este astăzi dramatică, ea se explică și prin natura nesatisfăcătoare a informațiilor oferite de publicații: discernământul social al oamenilor și responsabilitatea lor față de starea țării, concretizate în atitudinea față de oferta politică și în comportamentul cetățenesc cotidian, sunt condiționate de calitatea informațiilor. Îndeosebi de informația furnizată de cei ce-și asumă responsabilitatea publicării analizelor sociale.

Vă propun să deschideți o rubrică rezervată analizei interpretărilor date începând din 1990 unor fapte sociale cu impact major. Evoluțiile sociale furnizează indicii nu numai că românul a primit numeroase informații eronate și contradictorii, dar că astfel de informații i-au fost furnizate sistematic; unele publicații s-au străduit să întrețină confuzii sociale astfel încât oamenii să confunde democrația cu jocurile murdare, chiar trădătoare de țară ale unor politicieni, evenimentul social cu faptul divers, economia de piață cu comportamente inacceptabile în economiile realmente de piață, libertatea presei cu iresponsabilitatea socială. Așadar, consider că nu putem interpreta evoluțiile din România ignorând impactul contradictoriu al presei.

O atenție deosebită ar trebui acordată evaluării corectitudinii analizelor geopolitice. Voi ilustra. Nu neagă nimeni ceea ce s-a considerat a fi "războiul rece" dar după decembrie 1989 toți analiștii explică evoluțiile din România și situația națiunii române ignorând acest conflict, impactul lui. Nu este normal să ne întrebăm ce fac beligeranții după căderea statului socialist, a instituțiilor ce organizau societatea românească în variante ce decurgeau dintr-o anumită ideologie? Întrebarea nu poate fi

omisă cu atât mai mult cu cât, în cazul României, principalii exponenți ai beligeranților au colaborat pentru dezorganizarea modului socialist de organizare a statului. Dar ce au făcut ei după victorie? Consecințele nu sunt aceeași dacă în continuare ei se retrag lăsând națiunea română să se organizeze singură, dacă ei colaborează pentru orientarea evoluțiilor din România conform unei înțelegeri pe care românii nu o cunosc sau dacă ei se confruntă în spațiul românesc în funcție de interese divergente. Cred că ultima variantă nu poate fi neglijată, deși sunt indicii și că există aspecte asupra cărora au căzut de acord. Cel puțin până acum.

Dacă acceptăm implicarea învingătorilor în evoluțiile ce se produc în spațiul românesc, este normal să ne întrebăm cum se prelungește ea în construcția și funcționarea partidului, în administrația publică, în societatea civilă, în situația economiei. Ceea ce s-a sugerat a fi o perioadă de tranziție s-ar putea să fie perioada în care învingătorii acționează pentru a obține ceea ce au scontat, perioada în care ne impun condițiile păcii lor. Știm care sunt acestea? Este de domeniul evidenței că ne numesc parteneri dar acționează sistematic pentru a descuraja pozițiile naționaliste, adică pozițiile ce

decurg din dorința de servire a intereselor naționale. Nu cumva învingătorii doresc să fim parteneri la dezorganizarea națiunii române, la delegarea suveranității ei, la transferul capacității de decizie în probleme

de interes național major către organizații trans-naționale, către alte centre de decizie? Omul de presă trebuie să-și asume răspunderea căutării răspunsurilor la astfel de întrebări, nu să-și pună problema corului în care ar trebui să cânte pentru a-i fi mai bine.

Iată răspunsul meu la întrebările formulate; este o invitație la reconsiderări de fond, reconsiderări indispensabile pentru a se obține modelări corecte ale situației națiunii române, ale sensului proceselor sociale, fie ele politice, economice, culturale etc., dar și pentru ca presa să constituie realmente un factor pozitiv în reconstrucția societății românești.

Dacă noua publicație, căreia îi urez succes cu acest prilej, este dispusă să onoreze titlul, să se pronunțe realmente asupra realităților românești, are în mine un cititor și un posibil colaborator.

Lucian Culda

Măsuri pripite, decizii incerte

Felicitându-vă pentru apariția publicației și mulțumindu-vă pentru invitația de colaborare adresată, vă prezentăm răspunsurile noastre la chestionarul expediat:

1. Decizia de constituire, în decembrie 1989, a unui guvern de neprofesioniști. Erau preferabili tehnicienii reputați unor bravi purtători de diplome

aduse din Occident (altădată din Est) și preferați momentan de o serie de Guru gen Silviu Brucan ș.a.

2. Ierarhia gravității repercusiunilor se impune de la sine dacă avem în vedere proverbul binecunoscut despre faptul că "De la cap...". În rest ce-ai putea spune decât să trimiți la povestea despre...păcatul originar.

3. Întrebarea este excelentă și

răspund cu trimiteră directă la N. Iorga prim-ministru al cabinetului în care l-a inclus pe C. Argetoianu (1931, 1932) care i-a ajuns în fapt stăpânul. Așadar, îl voi parafrasa pe celebrul nostru istoric "Noi n-am fost noi!"

Gh. Buzatu

Ancheta revistei

Statul Național Democratic, între identitate și ingerințe

"Oare, numai autocritică?"

Întrebările pe care săptămânalul "Lumea Românească" le ridică, referitoare la orientările (concepții, decizii, acțiuni) ce vor fi influențate negativ perioada de după 1989, impun explicații nu tocmai lesne de dat.

Principala greșală pe care a înregistrat-o istoria lumii, după primul război mondial, este aceea de a nu fi găsit modalitățile și mecanismele care să evite revoluțiile, degradarea democrațiilor, expansiunea marilor puteri. Asemenea condiții, într-o măsură sau alta, au generat și tutelat formarea regimurilor autoritare, regionalizate, intereselor economice și, mai ales, dezvoltarea totalitarismelor în care a excelsat totalitarismul comunist terorist de stat. Acesta prin durata lui (70 de ani și peste), prin numărul victimelor politice (peste cele ce au urmat conflagrațiilor militare propriu-zise) și prin folosirea tuturor instituțiilor statului în politica represivă contra propriilor cetățeni, a depășit stricta și controlată funcționare a instituțiilor specializate în acest sens și care sunt specifice tuturor statelor (poliții, servicii secrete sau militare).

Întreaga mișcare de emancipare și formare a statelor naționale, ca vector al dezvoltării organice a fost legitimată de democrațiile naționale și de interdependențele firești de tip internațional. Liga Națiunilor și vechile alianțe au fost expresia acelei democrații ce urmărea consolidarea statelor naționale prin dezamorsarea intereselor contradictorii și a conflictelor potențiale sau a celor acutizate. Tendințele expansioniste au fost pentru un timp atenuate. Desigur că în lume și mai ales în Europa coexistau, fără însăși, fie noialgii imperialiste adormite, fie afirmarea unor factori de influență supranațională ce vor specula, o dată cu primul război mondial slăbiciunile democrațiilor național-liberale precum și ritmurile inegale de modernizare.

Terenul era astfel pregătit pentru

speculații internaționaliste, descendente, în bună parte, din reflexele pan-europene sau pan-mondiale ale iluminismului deformat sau ale monarhiilor absolutiste. Oricum era nevoie de o înțepinare a climatului politic prin slăbirea democrațiilor naționale, prin intensificarea conflictelor potențiale și printr-un puternic curent antinațional justificat de radicalizarea unor curente ale gândirii democratice: a democratismului reconsiderat ca platformă a regimurilor federaliste, unionale, pan-continentale, transnationale, transculturale sau globaliste și mondialiste. Chiar și colonialismul și-a revendicat democratizarea "înapoierii".

Cine a contribuit substanțial la slăbiciunea tensiunilor politice? Statele național-democrate? SUA, prin preocupările sale de întărire a statului național democrat și neinterventionist? Statele mici ale Europei interbelice? Cine au fost, cu adevărat, factorii de provocare: micile "puteri" sau "marile" puteri?

Gânditorul și ziaristul J.F. Revel amintește, într-un recent volum tradus și în limba română, că principiul independenței stat-europene... trebuie legat de principiul legitimității democratice a statului (adică în numele lui, în ce condiții și prin ce mijloace au obținut puterea cei aflați, la un moment dat, la conducerea unui stat?). Cine a încălcat decideratul legitimității în perioada interbelică? Nu cumva imperiul german, demantelat, care a încurajat primul regim totalitar din Eurasia, din interese geopolitice, secontând pe mișcările socialiste și pe internaționalismul (peste capul statelor naționale din zonă)? Orice dicționar arată că totalitarismul internaționalist bolșevic a luat puterea în 1917 în Rusia, iar reacția, zisă conservatoare și "reacționară" venea din partea regimului instaurat în Italia, de un fost ziarist socialist ca un răspuns la democrația degradată a comunistului terorist de stat. Vorbim de Mussolini. "Caracteristica" fascismului, arată dicționarul, a fost violența, în schimb, cea a comunismului, a fost "lupta trecerii de la revoluția democratică la revoluția socialistă" (insurrecție, comunism de război etc.).

Sunt, evident, nuanțe foarte profunde. Ele pot explica și faptul că state național-democrate occidentale, și nu numai, au aderat, formal sau nu, la manifestările internaționaliste ale totalitarismului comunist, conlucrând în planul relațiilor militare, diplomatice (nu rareori ideologice) astfel că state cu regim național-democrat cu tradiție sau în curs de consolidare, printre care și România, au fost abandonate în mod incalificabil dar explicabil la nivelul intereselor supranaționale și mondialiste.

Această gravă greșală interbelică,

de a nu fi fost sprijinite responsabil și efectiv statele național-democrate a permis exacerbarea unor orientări de dreapta și sacrificarea acestor idei pentru interesele internaționaliste, păgubitoare.

Este aproape consternantă continuarea aceluși optinui, după 1985, care tensionează deciziile statelor național-democrate în direcția redobândirii acestei identități și care își pot compromite suveranitatea pentru a se "alinia standardelor" internaționaliste. Și voi reveni cu obstinție la cartea lui Jean-François Revel, *Revenementul democrației* care susține explicit ceea ce numim astăzi (prin Bernard Kouchner) "datoria ingerinței", adică "evoluția dreptului internațional" care prin constrângeri mondiale trebuie să bazeze "deciziunea și arbitrajul în lume". Tot el spune că "socialismul există firește; el se numește, însă, capitalism democratic și liberal". Deci, decapitarea statelor național-democrate, printr-o "democratizare" internaționalistă (mondialistă) care, ne ajută Revel să înțelegem că se mai cheamă și socialism, se va recicla (Doamne, feroște!) în tragedia naționalismului democrat pe care îl declină azi state ca Anglia, Germania, țările nordice, Austria, Elveția și, de ce nu, și România, printre multe altele?

Încercați să parcurgeți opusurile ministerelor de externe privind numai și inventarierea instrumentelor internaționaliste (indiferența de formularea explicită a lor), a convențiilor, tratatelor, obligațiilor etc. etc. de după 1948 și puteți afla volumul imens de "ingerințe" și chiar despre "morală" conținută de ele. Dar cele din ultimii 6 ani, de la eliberarea statelor național-democrate din estul Europei?

Să fie care acesta numai un simplu limbaj, un așa zis tip de discurs? Atunci de ce NATO? Pentru un sistem de apărare? Și politic, contra cui? Contra socialismului care se cheamă azi, după unii, "liberalism democratic"? Contra totalitarismului comunist care se continuă, sigur cu renovări neesențiale? Întrebările noastre nu epuizează greșala pe care o facem după 1989, noi în România, de a nu ne defini o linie fermă de stat național-democrat. Se cunoaște teoria socialistă al statelor fără granițe, a națiunilor fără identitate, al culturilor ca o cultură universală, a religiilor ca o religie universală, a limbii mondiale drept suport a comunicării internaționale și a informatizării ca suport a cunoștințelor mondializate furnizate după standarde globale. Deci, conform doctrinei ingerinței imperative, aceasta pornește de la controlul statelor mici asupra puterilor mari? Sau datoria ingerinței, a intervenției (substituit al controlului) marilor puteri (economice, lingvistice, militare, politice

sau diplomatice) asupra dezordinilor produse de statele național-democrate este univocă? Se mai ridică și nedumerirea: oare statele național-democrate generează totdeauna exacerbări naționaliste? Oare nu s-au văzut imperii totalitare care, în numele uniunilor democratice (zise socialiste), au atentat la destinul statelor suverane mari și mici, în compania unor state naționale democratice sau chiar unite? Se vorbește de dialectica autocriticii naționale (v. Nemoianu), dar când vom asista la autocriticile internaționaliste? Se pot da exemple notorii dincolo de perversuni de discurs?

Noi înțelegem îngrijorarea Rusiei, ca stat democrat-național, de a ajunge în o graniță comună cu statele din NATO (Oare nu tot state național-democrate?) Dar România a făcut bine că n-a prevăzut că va fi un oarecare teritoriu, o țară a nimănui, cu granițe comune cu ale unor țări atât de respectabile ca istorie și mai ales ca manifestări tolerante (chiar profund "prietenose")? Sau nu avem înțeles, nu avem de ales, în calitate de putere democratică "mică"? Sau depinde numai de noi, dacă vom fi o țară democratică (adică liberal-socialistă, după Revel) sau democratic-socialistă? Sau nu suntem încă suficient de democrați, adică socialiști, sau socialiști "de centru"? Sau nu suntem încă precum Italia, de exemplu, unde orice este cu puțință? Atunci, fie de "stânga" (ca Ungaria sau Italia) fie de "dreapta" ca Portugalia, dacă sunt democrați sun socialiste? Sau caruselul discursurilor și programelor politice au intrat în "era postmodernistă" a eclecticismului fără identitate?

Acum cred că este greșala noastră de după 1989: că nu am procedat mai tranșant în stabilirea statului național-democrat român, deschis dar liber, în posibilele tranzații internaționale și intoleranți în fața ingerințelor internaționaliste care a întretinut ambiguitatea dăunătoare: democrație = socialism = internaționalism.

Nu întâmplător am construit acest articol pe interogații și nu pe "soluții concrete". Ele sperăm să fie subînțelese, documentate.

În numărul viitor: "Sunt de neevitat conflictele dintre statele național-democratice?"

Paul Caravia

Aflăm după... 50 de ani, de la NKVD!

Delegație de istorici români la Moscova

Între 14-19 mai 1996, la Moscova s-a deplasat o delegație de istorici români formată din profesorii Radu Ciuceanu, directorul Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului și Ioan Chiper, șef de sector la Institutul de Istorie "N. Iorga". Cu acest prilej, la 16 mai 1996, a fost semnat un acord între Institutul Național

pentru Studiul Totalitarismului și Institutul de Slavistică și Balcanistică al Academiei Ruse de Științe și Arhivele de Stat ale Federației Ruse. Potrivit acordului, urmează să fie publicată, în paralel, în limba română și în limba rusă, la București și la Moscova, o culegere de documente din arhivele de la Moscova privind cele trei

prezențe la București ale lui A.I. Văginski (noiembrie-decembrie 1944, februarie-martie 1945, decembrie 1945 - ianuarie 1946), care au influențat atât de mult destinul României în perioada postbelică. Documentele - de o deosebită importanță pentru cunoașterea situației interne și a conjuncturii internaționale în care a evoluat

România în anii 1944-1946 - sunt acum, cele mai multe dintre ele, în special de sub regimul de secret sau strict secret (arhiva NKVD).

R. C.

Întrebări tardive? Cum a fost posibil fenomenul "Halaicu"!

Primarul orașului sau... orașul Primarului?

La sfârșitul mandatului său, Halaicu are, din punct de vedere public, imaginea unui ciumat. Toată lumea cu responsabilități, foști sau actuali miniștri, parlamentari, candidați, foști susținători sau adversari politici evită subiectul.

Un fel de greață existențială cuprinde această lume când este nevoită să răspundă cum de a fost posibil ca, timp de patru ani de zile, Bucureștiul să fie condus în maniera Halaicu. Căci el nu este numai primarul care în primii patru ani n-a făcut decât să acționeze, la limita legii, speculând poziția de primar, pentru a-și construi o avere imensă, ci este și omul care a tratat bucureștenii și Capitala țării cu un dispreț rece și atotcuprinzător: de individ fără limite. Fenomenul "Halaicu" e comparabil poate numai cu dezlanțuirea subculturală și brutală a minerilor din 13-15 iunie 1990. Dacă aceasta din urmă a ținut o zi sau două, primăria Halaicu a ținut patru ani.

Acum, înainte de alegerile municipale, ar trebui să se discute în profunzime, cum de a fost posibil să fie selecționat și reconfirmat de oameni politici despre care exista prezumția de responsabilitate în luarea deciziilor? Cum de a fost posibil ca el să acționeze atât de păgubitor, timp de patru ani de zile, fără ca persoanele cu responsabilități din opoziție sau de la putere să ia vreo măsură pentru cumarea situației? De asemenea, ar trebui să se spună bucureștenilor dacă oamenii politici din Parlament și din alte instituții ale statului au tras concluziile experimentului "Halaicu" și au luat măsurile necesare pentru a face mai puțin probabilă o nouă perioadă "Halaicu".

Nu este vorba aici de vreun interes intelectual sau de altă natură pentru persoana respectivă. Dimpotrivă, așa cum nu a existat vreun interes intelectual sau sensibil pentru personalitatea lui Caragea Vodă, pentru cei ce au numit o perioadă de exces în rău "vremea lui Caragea", așa nu există astăzi pentru noi ceva interesant sau sensibilizant în persoana dlui Crin Halaicu. De altfel, nu domnul Crin Halaicu ca persoană, în individualitatea sa, este subiectul acestei încercări de analiză, ci marii decizori (lideri și partide

politice), contextele legislative și sociale favorizante și doar în ultimă instanță elemente legate de personalitatea individului ce a produs fenomenul "Halaicu". Mă voi referi doar la factorii politici, legislativi, administrativi și psihosociologici relevanți.

Răspunsul meu la primele două întrebări este că lipsa capacităților comprehensive și puțină responsabilitate a unor lideri combinată cu factori de imoralitate introdusi în administrația locală de FSN în timpul guvernelor P. Roman și cu cadrul legislativ promovat de

necunoscută în politică, căci nu participase în vreun fel, cât de cât semnificativ, la evenimente sau acțiuni politice, nici măcar nu făcea parte din echipa de lideri din jurul d-lui Radu Câmpeanu. Nu era autorul nici unui act politic personal, oricât de mic ar fi fost acesta. Era o persoană necunoscută în profesie. Cei puțini ce îl cunoșteau ca subordonat sau egal îl disprețuiau. Nici măcar un profesor din liceu, invitat fiind să-l laude pe Halaicu ajuns deja primar al Bucureștiului, n-a putut spune un lucru pozitiv relevant.

FSN (legile administrației publice și alegerilor locale) au permis apariția și evoluția fenomenului "Halaicu". Iar cel referitor la ultima întrebare este că nimeni dintre cei responsabili (guvernânți sau opoziție parlamentară) n-a promovat măsuri pentru a face mai puțin probabilă o nouă perioadă "Halaicu" în București.

Am înlăturat din analiza ce conduce la aceste concluzii neamăratele elemente de picanerie grosolană din raporturile interumane și din faptele care au făcut posibil fenomenul "Halaicu", căci ele ar putea fi, în viitor, mai bine ascunse sau în parte chiar eliminate.

Responsabilitatea partidelor și liderilor politici...

Candidatul la primăria capitalei a fost un necunoscut, un necunoscut în toate sensurile.

Era o persoană

Era o persoană neîncercată în vreun fel în administrația publică.

Propunerea de a fi candidat la primăria Capitalei se datorează unui deputat PNL, dl. Nae Bedros, care a primit o oarecare recompensă materială. (Ea este mare pentru familia unui profesor tânăr din Politehnică, dar infinit minoră, dacă e comparată cu patrimoniul pus la dispoziție d-lui Halaicu prin nominarea sa și câștigarea alegerilor).

Răspunderea pentru înaintarea candidaturii sale în fața populației aparține însă d-lui Radu Câmpeanu. Am avut ocazia să prezint actualului președinte al PNL Câmpeanu, cu suficiente detalii, importanța funcției atât sub raportul patrimoniului și pârghiilor de acțiune puse la dispoziție, cât și sub aspectul statutului public conferit de aceasta, atrăgându-i atenția că este superioară sub toate aspectele unei funcții de ministru.

I-am atras atenția asupra necesității ca nominarea

candidatului să se facă dintre cei foarte apropiați sieși, dintre cei în legătură cu care are un grad de încredere sub aspectele fidelității și atenției lor la prestigiul public al partidului și al conducătorilor săi. Concluzia mea, după aceste discuții și după altele ulterioare alegerii d-lui Halaicu ca primar, este că d-l Radu Câmpeanu nu dispunea de capacitatea de comprehensiune necesară privind funcția și avea o perspectivă reducăționistă, crezând că administrarea Capitalei privește numai câteva activități în genul măturării și stopirii străzilor. Dl. Câmpeanu R. nu acorda nici o atenție caracteristicilor persoanei desemnate.

...S-a considerat că va fi necesar ceva de tipul administratorului de bloc!

Pentru mine este evident că tot un asemenea nivel de responsabilitate publică au manifestat și conducătorii celorlalte formațiuni din Convenția Democratică, deoarece propunerile lor pentru Primăria Bucureștiului s-au dovedit inferioare celei a PNL. De altfel, faptul că fruntașii politici responsabili de nominarea primarului nu au luat timp de patru ani, nici o măsură pentru întreruperea unui mandat dezastruos arată în ce grad le era alterat simțul responsabilității față de propriul electorat.

La rândul lor, liderii puterii au profitat într-un mod prea puțin responsabil de situația creată. Ei au atacat liberalismul în administrație, identificându-l cu Halaicu și au profitat de caracteristicile comportamentale și morale ale anumitor persoane în propriul lor interes politic potrivit înaltă intereselor bucureștenilor.

Februarie 1992 în București... dezastrul administrativ

Înainte de decembrie 1989, administrația Bucureștiului formată din conducerea PCR și din personalul tehnic executiv al primăriei și al întreprinderilor subordonate era organizată pentru a îndeplini două funcții majore. Predomina funcția de control asupra populației și a acelor ce erau numiți în funcții de decizie în domenii ce priveau viața orașului (alimentarea cu apă, electricitate, gaze, căldură, comerț, cultură, construcții, spitale, recreere etc.).

Funcțiile urbane ca atare erau trecute pe locul doi și realizate la nivelele cele mai precare, degradându-se cu timpul, până aproape spre anulare în anii 1984-1989. Corupția se exprima sub forma unui sistem de privilegii destul de strict controlat de organisme ale partidului comunist și de securitate.

După decembrie 1989 a existat o scurtă perioadă, până la 20 mai 1990, în care funcția de coordonare și control a executivului primăriei a fost exercitată de persoane participante la mișcarea populară de răsturnare a regimului comunist (CFSN București, până la 10 februarie 1990) cărora li s-au adăugat reprezentanți ai diferitelor grupări politice (CPUN, până la alegerile din 20 mai 1990). Cu toate neajunsurile de atunci (componenta CFCSN-ului, aleatorie și cu multe elemente declasate, lipsa de calitate profesională și umană a unora din reprezentanții partidelor, lipsa legislației etc.) perioada aceea n-a atins nivelele de dezorganizare, corupție, de degradare a administrației și vieții locuitorilor, ce aveau să fie caracteristice pentru perioadele ulterioare.

Echipa domnului Petre Roman și FSN a determinat ca, după alegerile din 20 mai 1990 să urmeze o perioadă în care administrația locală să fie complet ruptă de populație și complet supusă Guvernului.

În vederea conducerii FSN ce a pus în discuție această problemă (aprilie 1990), alături de viitorul deputat Ion Zgorcea am prevăzut explozia corupției în administrația locală, dacă nu se organizează alegeri locale sau nu se plăt看ă structura CPUN-urilor locale până la organizarea de alegeri administrative. Respingând sau ignorând aprehensiunile noastre guvernul domnului Petre Roman a deschis și stimulat explozia corupției promovând timp de aproape doi ani prefecti și primari obedienți față de guvern și necontrolați de reprezentanții legitimi ai populației.

Când domnul Halaicu a venit la conducerea Bucureștiului a găsit un climat infestat de corupție și nu a făcut decât să-l folosească și să-l accentueze.

(continuare la p. 16)

Sorin Botnaru

Electorale, pe bune

Localul lui Halaicu, de tristă memorie, este disputat de nu mai puțin de 47 de candidați. S-au înghesuit românii și alții mai puțin români la coadă, cum le-a rămas obiceiul de pe vremea Răposatului, când se băgau săptămânal tacâmurii. Acum, în originala noastră democrație, se bagă tot periodic, la patru ani, candidaturii.

Cu șansa sau doar cu încredere în ea, cu știință de carte sau cu știință la cărți mai bogate sau mai sărace, dar nu cu dădul, frumozii sau doar intereșanți (nu pot fi urâți), inteligenți sau chiar dacă nu prea, dar morali, precum vedeți, nu putem spune nimic rău despre candidații noștri, ei au intrat de câteva zile în cursa electorală.

Cursă strânsă, cursă cu obstacole.

Afișele lor cu figuri rămbitoare, cu priviri inteligente, puse pe panouri, pe stâlpi, pe ziduri, pe vitrine, pe garduri, pe tot ce s-ar putea imagina ca suport, dar numai pe trotuar nu, să nu le calce lumea în picioare, așadar, afișele lor lipite cu convingere de echipe de susținători sunt amuse, rase, strjelate de alte echipe, care le înlocuiesc cu portretele candidaților lor.

Noapte de noapte, echipele se pândesc unele pe altele în jurul locurilor de afișaj, așteptând să-și afișeze candidatul preferat, astfel încât acesta să apuce dimineața, când ies cetățenii pe la treburii. În grabă, uneori nu mai apucă să smulgă portretul contracandidatului și-i aplică pe al lor peste el. Vezi dimineața portretul lui Vădușescu, fii sigur că sub el se află al lui Băttianu, sub acesta, al lui Erbagu, sub acesta, al lui Ilie Năstase și așa mai departe. Unele afișe expuse par niște cărți groase cu foile lipite.

Mascota lui Petre Roman

Campania electorală a domnului Petre Roman e în plină desfășurare. Ce să mai vorbim, omul a devenit ubicuitar. Îl întâlnești la Timiș, în Neamț sau la Sasaut aproape simultan. Ecourile vocii sale răsună peste toate plaiurile. Orașe și sate îl primesc cu plăcere și sare pe acest candidat la Președinție, frumos ca regele David, destept ca un ordinator, evlavios ca un călugăr isihast. Căci spre deosebire de actualul Președinte care s-a declarat liber cugetător, d-l. Petre Roman nu oboiește să se arate creștin până-n vârful unghiilor. Pe unde se doce, pe unde se-ntoarce, se oprește pe la biserici, unde înghenunchiază și face cruce mari și bate metanii cu atâta râvnă și osârdie, ca și babele cad în admirare.

E firesc, D-l. Petre Roman e convins că Iisus Cristos e cu el. Atât e de convins, că de Paști a tipărit un

Candidații, și ei, umbli bezmetici prin piețe, prin uzine, pe stadioane, prin diaceteci, în fine, pe unde cu gândul nu gândești, unde e lume mai multă, mai bună sau mai proastă. Unii mătură prin hale, ca Ilie Năstase, alții se-nghesuie prin piețe, între tarabe, ca bietul Vădușescu, câștigă i s-a furat portofelul de către un alegător despre care candidatul ar fi jurat că e un susținător ardent de-al său, într-atât îl înghesuia cu entuziasmul și bucuria revederii. Dar, ferească Dumnezeu de mai rău, cum i s-a întâmplat șefului său, când pe drumul dintre Moscova și Roma a făcut un scurt popas la Sasaut. Dar astu e altă poveste.

Și ce vor așteți candidați la postul de primar? Departe de noi de a nu le acorda încredere. Ei vor să facă ce n-a făcut și să dregă ce-a stricat ilustrul lor precursor. Și ideii au, tot atâtea, ba chiar mai multe decât neîmplinirile și stricăciunile celui ce-și pregătește bagajele pentru plecare. Unul vrea să facă o piață mare, altul să umple gropile, altul să adune gunoariile, altul să ridice blocuri, altul să leflinească curtoși și câte și câte nevoi ale cetățenilor nu sunt ei în stare să le satisfacă. Toti, absolut toti au programe generoase, chiar dacă parțiale, până-n vârful nasului, cum se zice, dar generoase. Singuri de i-ai lua, poate n-ar avea puterea să schimbe fața orașului, dar împreună se schimbă socoteala - vorba românului, unde-s mulți puterea crește. De aceea, stimăți concetățeni, am o propunere să ne ghidăm după afișele groase ca niște cărți cu foile lipite și să-i votăm pe toți în bloc.

Un alegător

O goarnă care cântă fals

Potrivit expertului în problemele democrației Thomas Carothers, de la Fundația Carnegie pentru Pace Internațională, aproape un milion de dolari vânat de guvernul american între 1990 și 1993 ziarului România liberă (pentru cumpărarea tipografiei și instalarea ei, hârtie și altele) n-a dat rezultatele scontate. România liberă n-a răspuns necesităților Opziției, rămânând același ziar de opinie de grup. Păi, eicem noi, depinde cum ai stipulat contractul și de ce înțelege fiecare parte prin Opziție. O poziție are și România liberă chiar dacă nu neapărat proamericană, dar vădit antiromânească. E o goarnă care în familia democrației de aici cântă fals. Acum că ai constatat și dumneavoastră, confiscați-i mușticul.

Dicționar

Halaicute - gropi în asfaltul străzilor din București. Se mai numesc și urmele lui Halaicu. Fără îndoială, cuvântul va intra în dicționar, deoarece gropile vor rămâne, exprimând perenitatea administrației Capitalei.

SAFI

SA FI făcut bine SA FI făcut rău se-ntreba românul nostru când își depunea economiile la SAFI acum doi ani. Avea doar proaspăt în minte marea excocherie a Caritasului și încrederea lui se micșorase. Dar SAFI oferea pe măsura încrederii lui anemiate, adică ceva mai mult decât dublarea investiției pe termen scurt.

Astăzi ei știe că a făcut rău. SAFI s-a dovedit a fi un Caritas mai blajin. Peste 217.000 de persoane au fost păcălite de cei câțiva cocoșai în funcții de președinți și directori, toți cu remunerații grase de 2.000 de dolari - și citit bine - acesta este salariul la care s-a hotărât să renunțe d-l. Viorel Cataramă, timp de trei luni, cât vor fi suspendate răscurpărările certificatelor.

Unde au fost investiții banii cetățenilor? În iluzii, pe de-o parte și pe alta, după cum ne asigură ziarul. Zina din 4 mai s.c., chiar în firma d-lui Cataramă, Elvita S.R.L. care a primit nici mai mult nici mai puțin decât 51 de miliarde de lei.

Pagină realizată de Ion Celcevede

Aurel Jiquididi - Electorale

Fatalitate!

La o Conferință de presă a Partidului Romilor s-a divulgat, în sfârșit, ceea ce se clocea de mai multă vreme sub aripile ocrotitoare ale conducerii partidului. Din ouăle discreției au ieșit la iveală trei candidați: Nicu Păun - pentru Primăria sectorului 5 București, Gheorghe Răducanu - pentru Primăria Capitalei

și Mădălin Voicu - pentru funcția de președinte al României. Măria-șă Regele Ciobă, abia întors dintr-o vizită de lucru la Strasbourg, a lansat una din replicile sale memorabile - desigur, referindu-se la postul de primar al Capitalei. "Ce să-i faci, pleacă un țigan, vine altul".

Pretul demnității

... condamnat la muncă silnică

Mi-am făcut studiile acolo (în Occident n.n.) Le cunosc substratul și depunerile. Sunt prea deștepti și doritori de viață bună ca să mai accepte un război clasic. Darmită să-l mai și provoace. Să-i lovească pe ruși peste noapte? Poate, fiindcă acum au cu ee, iar pierderile lor vor fi minime. Dar mai degrabă cred că-i vor lăsa să se epuizeze singuri în domeniul economic, adică tocmai acolo unde marxismul are pretenția că a găsit formula magică. Timpul îi va învinge pe bolșevici, fiindcă omul, oriunde s-ar afla, e dornic de agoniseală, vrea să fie stăpân le lucrurile sale. Însă o să dureze. Va trebui să suportăm comunismul ca pe un blestem al secolului.

[...] Noi vrem să cucerim o cetate cu metode clasice. Adică, folosind grupe înarmate, cu francitiori, cu ambuscade, detunături și explozii. Ar fi cea mai mare prostie! Să zicem că prin absurd am reuși să-i doborâm pe comuniști și să preluăm noi puterea. Cât crezi că-i vom ține pe ruși la distanță? O zi, două? Presiunea ideologică nu se oprește la frontiere. Comunismul e un rău care trebuie trăit tocmai pentru a fi epuizat. Este ca o viroză. Până nu-și face mendrele nu scapi de ea. Lupta noastră are bătaie lungă. Trebuie să înțelegem noile structuri, să le asimilăm și să le combatem printr-o metodologie care împrumută armele lor. Cetatea aceasta pe care noi vrem s-o cucerim nu poate fi luată decât de cei dinăuntru. Grecii învinși i-au obligat pe romani să le copieze obiceiurile, să le imite cultura. La fel a făcut și Bizanțul învins de otomani. Efortul nostru va fi continuu și disimulat pentru a putea măcina temeliiile sistemului care se ridică astăzi.

Gheorghe Bontilă - profesor universitar. (Născut la 17 aprilie 1904 la Ploiești. Licențiat al Facultății de Filosofie și Litere, București, 1929. Specializarea la Institutul Jean Jacques Rousseau, 1931-1932. În 1934 înființează la București Laboratorul de Psihotehnică. Membru al Federației Internaționale de Psihotehnică de la Paris. Titular al Catedrei de Psihologie Generală și Socială la Institutul Superior pentru Asistență Socială București. În 1945 intră în Mișcarea Națională de Rezistență. Adept al rezistenței de durată. Arestat la 23 aprilie 1948, anchetat la Ministerul de Interne și condamnat în noiembrie 1948 la 15 ani muncă silnică și confiscarea averii. Detenție la Aiud, cu regim de izolare. Eliberat în 1963 și trimis în domiciliu obligatoriu la Lătești, în Bărăgan, între 1963 și 1965. Reîncepe activitatea de cercetare în 1967. Se pensionează în 1972. Moare la 22 octombrie 1986. Înmemorat la Ploiești).

Grup de partizani bucovineni

... 6 ani temniță grea

Noi ne-am mulțumit să constatăm încă odată că occidentalii pot fi neghiobi, iar noi foarte naivi. Nu zic să nu ne pregătim, dar mă îndoiesc că, după ce am asistat la farsa alegerilor și la recunoașterea lor ca un fapt împlinit, după dizolvarea partidelor și decapitarea fruntașilor, toate făcute sub ochii acestor domni pe care ne place în continuare să-i numim aliați, noi mai putem păstra un grăunte de speranță și un gram de încredere. I-am cunoscut în 1944 tot atât de bine ca și în 1916. Atunci am scăpat fiindcă am avut noroc. Vorba lui Petre Carp, România a avut mai

Ștefan Hălălău - colonel. (Născut la 19 mai 1893 la Fântâna Domnească, Mehedinți, dintr-o familie de moșneni. Absolvent al Școlii militare în 1915. Combatant în primul război mondial și rănit în luptele din Valea Jiului și Mărășești. Decorat cu ordinul Steaua României în 1918, ordinul Coroana României în 1929. Locotenent colonel în 1938, din nou decorat cu ordinul Coroana României. În 1941 participă la campania pentru cucerirea Odesei în calitate de comandant al regimentului 54 artilerie.

mult noroc decât minte. Acum, în ultimul război, ne-au lipsit și mintea și norocul. În 1916 am crezut în ei, cu deosebirea că atunci i-am pus să iscălească, iar acum ne-am încrezut prosteste în cuvântul lor. Marile democrații nu vor începe războiul decât atunci când toate, sau cel puțin majoritatea se vor vedea din nou puse la conovă. Până atunci, cât timp vor mai fi state mici în Europa, rușii vor înainta, iar aliații se vor mulțumi să protesteze. În concluzie, organizare fără zgornot și rezistență fără lupte. Avem de ales între a ne arunca în foc, mistuindu-ne într-o clipă și a rămâne ca tăciunii aprinși în spuză vetrei, neștiuți, dar capabili de incendii și valvătăi.

Comandant al unităților de marș din Armata I-a. Intră în Mișcarea de rezistență în 1946. Împreună cu generalul Ioan Carlaș, colonelul Gheorghe Cărăușu și colonelul Petre Grigorescu coordonează acțiunile Mișcării Naționale de Rezistență din Oltenia (MNRO). Arestat în 1948, judecat și condamnat de Tribunalul Militar Craiova la 6 ani închisoare. Detenție la Craiova, Aiud, Ocnele Mari, Peninsula. Eliberat în 1954. Moare la 9 februarie 1964.

... ucis în munți de securitate

Conspirațiile de cabinet, fără arme și fără contact cu poporul, duc la faliment politic și la suprapopularea închisorilor comuniste, de aceea dați-ne arme și să trecem la acțiune, până nu e prea târziu pentru poporul nostru.

Necesitatea acțiunii este de ordin politic intern și extern:

- pentru a menține moralul poporului - disperat de așteptare zadarnică;
- pentru a împiedica cu orice preț consolidarea internă a puterii comuniste pe care ei o urmăresc cu orice preț, în special prin distrugerea fizică a conducătorilor mari sau mici;
- pentru a dovedi lumii care sunt adevăratele

sentimente ale poporului, înlăturând prin fapte aparențele de consimțire sau apatie;

- a întârzia este a face jocul dușmanului politic și a da timpul și liniștea necesară consolidării lui și distrugerii oricărei posibilități viitoare de rezistență și de luptă;

- a fi îndreptățiți a solicita ajutor politic extern în diferite situații viitoare - spre pildă când rușii ar interveni pe față cu forțe vii contra noastră.

Ioan Uță, colonel - fost prefect de Caraș Severin, retras în munți încă din toamna anului 1947; ucis în lupta cu trupele de Securitate 7-8 februarie 1949. Alături de el au mai murit partizanii Pantelimon Erimescu, Ilie Cristescu, E. Caraba.

Memoria

... exterminat în închisoare

Ceea ce ne-a mai rămas de făcut, ceea ce mai putem face acum, este să stăm pe poziții, cât mai bine camuflați și cu respirația redusă. Orice mișcare, orice salt al nostru ne-ar duce imediat la pieire. Nu vă bazați pe ceea ce au crezut liderii țărăniști. Personal, nu numai că nu cred într-o revoltă generală a satului și a orașenimii, dar, din motive pe care le-am cercetat, o și condamn anticipat la dezastre. Dacă vom cădea vreodată, în acea zi pe străzile Craiovei se va sușoti mai mult, dar vă asigur că nu se va găsi un braț care să se ridice în apărarea noastră. Vom fi singuri, așa cum sînt întotdeauna cei care înfruntă autoritatea puterii și tirania guvernării. Cât despre omul de pe stradă, omul mărunt, nu-l condamnați! El are lașități, dar niciodată adeziuni. Pe el Partidul Comunist îl va folosi probabil, dar de fidelitatea sa nu va fi niciodată sigur.

[...] Dacă vom scăpa mai curînd de ei, (de comunisti, n.n.) ceea ce va rămîne din ticăloșii ăștia nu vor fi faptele lor, ci mutilările ce le-au adus odată cu ei. Fiindcă după cum vorbim, așa suntem. Sau, așa cum spunea profesorul nostru de la Școala de război: «După cum vorbești, atîta valorăști.» Oamenii se împart în trei categorii.

Unii, cei mai mulți, folosesc adjectivele; alții, substantivele, și, foarte puțini, verbele. Ca profesor, vă sfătuiesc să le ocoliți pe primele, să le folosiți cu zgîrcenie pe cele din mijloc și să le traduceți în fapte pe ultimele.

[...] Indiferent de poziția aliaților noștri, cei ce au fost și n-au mai fost, sau cei ce vor fi și nu mai sunt acum, noi nu ne putem permite nici o vacanță, nici un concediu, când e vorba de asasinarea premeditată a unui neam. A sta acum cu mâinile încrucișate și a privi cu indiferență cum se surpă o țară, ar semăna cu nerozia aceluia gospodar care, văzînd focul sus pe creasta muntelui, se roagă la Dumnezeu să-l ducă vîntul cât mai departe de satul său. Acum însă focul ne-a înconjurat. Suntem noi în prima linie, suntem noi față în față cu aceia pe care-i știm. Ei nu au cunoscut niciodată mila, și cu atît mai puțin iertarea. Vom pica sau vom supraviețui, acestea ar fi șansele noastre. Părerea mea este că, dacă ei ne-au impus condițiile de luptă, noi putem alege mijloacele.

[...] Dacă acceptăm în rîndurile noastre pe toți cei care au un dușman identic cu al nostru, nu înseamnă că vom opera conjunctural. Nu voi afirma că țărăniștii auți ne sînt mai simpatici decît cei săraci sau că avem slăbiciuni față de intelectuali, în dauna muncitorilor. Nu voi pretinde că, avînd personal mai multe legături cu

țărăniștii, îi iubesc mai puțin pe liberali sau îi detest pe legionari. Ceea ce ne unește pe noi și ne va da un front comun de luptă e o atitudine, și nu o concepție.

Ioan Carlaonț, general, comandantul Corpului I Armată, născut la 19 octombrie 1895, în comuna Miculești-Mehedinti. Comandant de Divizion în primul război mondial decorat cu Steaua României, în grad de cavaler în 1922. Comandant de Brigadă în 1935 și comandant al Diviziei 11 Infanterie în 1938. Comandantul Școlii Militare de Artilerie de la Timișoara până în 1940 când a fost trecut în rezervă. După 1945 formează detașamentele de rezistență în satele din Oltenia, împreună cu col. Gheorghe Cărăușu și col. Ștefan Hălălău coordonează acțiunile Mișcării Naționale de Rezistență din Oltenia, ținînd legătura cu nucleul Mișcării Naționale din București. A fost arestat în octombrie 1948 și condamnat de Tribunalul Militar din Craiova la 15 ani temniță grea. La Aiud, într-o celulă izolată cu ferestrele scoase, se îmbolnăvește de tuberculoză. Nu i se acordă asistență medicală. Moare în închisoare la 6 februarie 1962.

Încă

nimeni nu ne-a cerut iertare!

Măren am coșmaruri. Mă năpădesc vise sparte, imagini trunchiate, monștri care vin neconștient spre mine, plecîndu-și vertebrele, ca niște animale din pleistocen, cerîndu-mi în cor iertare. Dar asta se petrece numai în vis. Mă trezesc, nu văd pe nimeni, și aștept apoi, încăpățînat, cu obstinarea sfînxului care nădăjduiește că vîntul îi va toci cîndva labele, dăruindu-i formă umană.

Și nu aștept decît ca ei să ne ceară iertare. Pe rînd. Sau cum vor, dar măcar să-i aud, să le zăresc mutrele, să vină de unde-or veni, din văzduh, din ape, ba chiar de sub pămînt. Să se aproprie, să aibă curajul, să încerce, pe brînci, pe coate, să vină să ne ceară, în fine, iertare. Poporului român și mie!

Să vină să ne ceară iertare cei care ne-au împărțit hotarele. Călăul de la răsărit și nebunul de la apus. Cei care ne-au măcelărit, la lumina zilei sau la miez de noapte, atunci cînd au călcat țărîna românească. Cei care l-au omorât pe protopopul Munteanu sau pe căpitanul Iepure.

Să vină, chiar și cu mâinile pline de sânge, dar să vină!

Să vină iarăși, de unde sînt, cei care și-au vîndut și au lăsat ca țara să fie vîndută.

Să vină cei care ne-au

sfărțecat trupurile, care ne-au spulberat vetrele casele și ne-au vînat feciorii pe cerurile României. Cei care își dăduseră vîrtos mîna, împărțind cu ortacii, Europa, așa cum împărți o vită la abator.

Să vină însă și cei care ne-au promis, într-un august, că vom fi eliberați, că vom avea un armistițiu, cînd nu era vorba decît de capitulare.

Să vină toți, în frunte cu cei care și-a lăsat armatele să fie luate de dușman și împinse în lagărele de răsărit, ca o turmă.

Să vină și aceia care au sortit popoarele, la Paris, alte frontiere decît cele firești: să vină țărăș, umili, cu fața în cenușă, toți politicienii victorioși, mareșalii ai triumfului, conducătorii vînduți.

Să vină, pe urmă, tiptil, rușinați, cu ochii în pămînt, și cei o mie de membri de partid care au făcut mai mult rău țării decît un miliard de dușmani la un loc. Pe cît au fost de puțini pe atît de mult s-au înmulțit ca volbura în lan și ca viermele în carne.

Să vină și să ne spună chiar și în șoaptă, de ce-au cîntat odă "marelui Stalin". Cu ei, sau printre ei s-ar putea amesteca și acele glasuri străine ce trebuie pînă la urmă să-și ceară iertare. Pentru că ne-au ucis frații și surorile de peste Prut, pentru că

au aruncat mii de copii și bătrîni în taigaua nesfîrșită a celui mai întîns imperiu al întunericului.

Să vină, cu frunțile la pămînt, și să spună de ce-au făcut-o, cine i-a îndemnat, și ce simbric au primit pentru această neleguire.

Să vină apoi și înșălătorii din toamna lui 1946. Ținîndu-se de mîna, tremurînd de rușine, auzindu-și glasurile, dar nevoind să fie acuzați, blestemîndu-și păcatul de a fi furat poporului dreptatea și speranța.

Și ar mai trebui să vină la glude și cei ce m-au schingiuit ca pe un netrebnic, cei care m-au chinuit, pe mine și pe alții ca mine, pentru vina de a-mi fi iubit pămîntul, credința și neamul. Călăi mulți, câți or fi fost, să le auzi acum vaietul urcînd din pămînt, să le zărim fețele muncite, secate de lacrimi.

De ce au făcut-o, să ne spună acum, cînd călcăm aceeași țărîna, cînd ne mîngîia același vînt? Să ne ceară iertare de unde or fi mie și millor de tineri zdrobiți, să ne ceară iertare pentru că s-au năimit dușmanului, pentru că au făcut din tortură o școală, iar din crimă un drum. De și-ar clama iertarea poate s-ar acoperi măcar a milioanea parte din geamătul reeducaților de la Pitești, Gherla sau Canal.

Să vină iarăși și făcătorii de rele cei care ne-au cufundat neamul, de-a lungul anilor lungi, în ură, pizmă și prostie. Cei care au etitorit fabricile ruinei, palatele mizeriei, și mai ales cei care au născocit zei, închinîndu-se lor fără oprire, aplaudîndu-i pînă cînd palmele se vor fi umplut de hășici, lăudîndu-i pînă ce gurile se vor fi spurcat pentru totdeauna aplecîndu-se fără crăcnire pînă cînd toate vertebrele se vor fi topit. Vor fi fost și dintre aceștia prea mulți, dar pînă la sfîrșitul veacului mai e timp, iar poporul român încă îi așteaptă să-și ceară iertare.

Aș vrea să mai vină, la sfîrșit, să-și dezvelească chipul dar mai ales ochii, toți cei care, nedibuiți într-un decembrie târziu, au vînat cu sânge rece oameni, au tras în femei și copii, pîndind de pe acoperișuri, ascunși în subterane sau ucigînd în plină stradă. Oameni ai întunericului, îi aștept acum să iasă la lumină și să mărturisească nu ce-au făcut, ci de ce-au făcut-o, cine i-a împins, și cu cît i-au plătit. Să vină cît timp a mai rămas dintre noi un singur martor care îi mai poate ierta!

Să vină...

Radu Ciuceanu

Ambuscada

Pânza somnului s-a sfâșiat într-o firău de timp. O lovitură puternică îmi plesni în timpane, urmată de altele, chiar lângă mine, aproape, prinzându-se de mine, încercându-mă cumplit într-un inel de explozii destinate parcă numai mie. Când am deschis ochii, nu știu de simț a fost primul. Mi-am dat seama însă că trebuie să le suprapun. Urechea mă trezise, ochiul acum căsca la maximum, scruta înspăimântat ceea ce îi apăruse în față. În deschiderea pupilelor. Un cer murdar, peste care se profilau coroanele bătute de vânt ale unor copaci. În clipa când m-am strecurat afară din borbă și am încercat să mă ridic, un torent de detonături mi-a blocat pentru o secundă mișcările. Detonăturile erau acum distincte, foarte puternice, și deci foarte aproape.

Cu nu știu a câta parte din creier am gândit că mă găsesc într-o zonă de exploatare minieră. O altă detonatură m-a aruncat, mi-a retezat saltul, punându-mă la pământ. În fine, cu ce mai păstrasem din reflexe, am dus mâna rapid spre tocul Mauserului, trăgându-i violent tija. Exploziile au continuat fără regulă și ritm. Trebuia să iau repede o hotărâre. Am ocolit rădăcina unui stejar și m-am agățat de creastă. Am văzut atunci prima imagine sau mai bine zis primul fragment dintr-un tablou ce mi s-a întipărit în memorie. Un grup de oameni în uniformă cenușie trăgeau cu o armă - ulterior mi-am dat seama că era o pușcă mitralieră - către ceva sau spre cineva. Unul dintre ostași ținea în mână un încărcător. Atât de aproape mi se păreau pe partea cealaltă a văii, încât m-am întrebat, pentru o secundă, dacă nu cumva cartușele îmi sînt destinate mie. Mai jos de ei, tot în buza crestei am zărit zeci de câști de metal agitându-se și nenumărate scilpete de arme automate însoțite de detonături înfundate. Nu puteau fi decât grenade. Culcat pe burtă, am cuprins cu ochii roata ceea ce mi se părea încă un vis din care așteptam să mă trezesc.

Vacarmul creștea o dată cu detonăturile și exploziile din vale. Am văzut, mai jos de mine, într-un pâlce de copăcei, la circa treizeci, patruzeci de metri, un grup de pistolari. Își descărcau cu furie armele în ceața lăptoasă a dimineții. Jos, chiar sub mine, la câțiva zeci de metri, se căsca valea. Acum o puteam mătura cu privirile dintr-un cap în altul. În stînga mea era un prag mic, peste care apele alunecau vijelioase, făcând un cot și lăsând apoi în dreapta albia cu bolovani și cu o roată de iarbă, mărginită spre coasta văii opuse de un pâlce de copaci. Toate aceste le-am prins de pe lături, căci privirile îmi erau agățate de imaginea unui adăpost de culoare mohorâtă ce avea în față o frînghie cu câteva rufe. Următoarea imagine mi-a fulgerat ochii, fragmentându-se cu iuteală. Am văzut un bărbat vânos cu o armă în mână. Încea să fugă, dar s-a poticnit la primii pași. O femeie a tășnit din adăpost, rostogolindu-se cu frînghia de rufe în mână. Și multe pete galben-roșiatice, explozii de grenadă, unele aruncate fără noimă. Chiar în prundișul apei. Și, în fine, o ultimă observație ce-mi stăruie în minte. Tirul concentrat al puștii mitralieră și al pistolarilor către cineva care se afla sub mine. Tirul concentrat al puștii mitralieră și al pistolarilor către cineva care se afla sub mine. Urechea nu mai prindea nimic, iar trupul mi se făcuse totuna cu pământul, cu iarbă, cu stîncile.

Pe cât mi se părea de incredibil, pe atât se înfipsea în mine dorința nebună de a pricepe ceva, de a face ceva. Se trăgea fără milă în niște oameni care erau deja morți și care, cu siguranță, fuseseră

luați prin surprindere, sub ochii mei, ca la o vânătoare de iepuri. Chiar mai rău. Acolo măcar li dai animalului o șansă. Nu mă puteam dumiri cine fusese vânatul. Dar pe asasini îi vedeam în față și, după arme, dar mai ales după uniforme, erau români get-beget. Nu avusesem nici o informație de existența vreunui grup de partizani în regiunea Buila-Florianu. Și acum, sus pe creastă, vizavi de bravi ostasi al Ministerului Afacerilor Interne, alături de ei, de cei din dreapta mea, îmi venea să urlu ca o fiară. Străngeam neputincios din pistol. Martor anonim al unui masacră în care aș fi putut să intru cu ușurință chiar eu, dacă nu mi-aș fi vîrât întâmplător piciorul într-o borbă. Nu știu cât s-a mai tras, și nici cât am mai auzit detonăturile. Socoteala n-a mai fost socoteală și judecata s-a convertit pe loc în instinct de conservare. Practic, acum, când erau

în culcușul meu și când vânturam frunzele pe deasupra, trebuia să-mi evaluez urgent nu șansele de intervenție, acest gest ar fi însemnat sinucidere, ci posibilitățile de supraviețuire.

Era evident că trupele de securitate picaseră pe un grup de fugari. Partizani, nepartizani, ei fuseseră măcelăriți fără cruțare. O ieșire a mea acum, după ce canoada luase sfârșit și privirile măturau creasta, ar fi fost tot atât de rațională ca și intervenția mea în timpul măcelului. "Deci, stai în adăpost și ține-ți respirația". Mai plutea amenințător o întrebare. "Băieții vor pieptăna terenul sau se vor mulțumi cu ce-au văzut și împușcat?". Completarea suna destul de sumbru. "Și dacă vor da peste mine, ce-o să fac?". Răspunsul îmi veni imediat, pe ecoul ultimelor detonături. "Trag cât pot și în cine pot. Ultimul cartuș îl ghidez cu țeava spre gură, dacă nu mă curăță ei între timp. Prea comod n-o să fie. Mauserul are țeavă lungă și încărcătorul în față". Mă curăță ei între timp. Prea comod n-o să fie. Mauserul are țeavă lungă și încărcătorul în față". Ultima întrebare, cea de paradis, venea o dată cu lumina zilei ivite dincolo de maldărul de frunze și crengi cu care mă acoperisem. "Deci scap teafăr. Cum fac totuși retragerea?"

Încerc să prind glezna și îmi aduc aminte că trebuie să mă doară, să mă strângă, să-mi dea

fulgere la orice mișcare. Nu cred să mă fi vindecat sub influența întinericului și a emoției. Mai degrabă cred că mă doare, mă strânge, mă fulgeră în continuare, dar că scoarța mea, nervii mei nu mai primesc semnale. Aud acum strigăte scurte, ordine ce-și încrucișează tonurile peste vale, pe fundalul dublu al apei și al vântului. Trecuseră deci la curățirea terenului. Probabil că muribunzii sînt ușurați cu un glonte. Cadavrele sunt ridicate, se numără eventualele pierderi.

Zăceam parcă de la facerea lumii în fundul acela de gaură, lipit de piatra cu mușchi verzi, cu sute de furnici ce-mi invadaseră trupul, cu pământ și frunze trase peste mine trăgându-mă tot mai adânc, sub acoperământul steiului când zgometele au încetat și liniștea codrului s-a așternut din nou. Am mai zăbovit acolo înghețat, ținând strâns pistolul cu țeava îndreptată în sus încă un ceas, două, până când am căpătat convingerea că lanțul s-a desfășurat definitiv. Am făcut atunci mișcări cu încetinitorul. Stăteam în cumpănă. Mi se părea logic să aștept căderea nopții. Ea însă îmi oferea și mai dezavantaje. Zona putea fi străjuită prin cordoane, iar aparaja mea, trăgînd un picior prin beznă, n-ar fi creat cea mai bună impresie. Ziua, chiar dacă le-aș fi apărut în față, aveam cel puțin o scuză și o justificare. Trebuia mai întâi să mă despart de ceea ce ar fi putut să-mi ofere o identitate periculoasă: pistolul. L-am băgat în tocul de lemn, învelindu-l, și l-am lăsat apoi în borbă, ca martor al celor văzute.

Cred că soarele era la jumătatea drumului, când, cu infinite precauții și ținînd drumul pe culme, am dat peste primele odăi, adevărate adăposturi ale sătenilor, cățărîte pe coastele munților. Atunci am văzut și primele chipuri de oameni. Păreau speriați. Mi se părea imposibil ca în regiune să nu se fi auzit deja rafalele și bobuiturile grenadelor. Trebuia s-o șterg cât mai repede înainte de a trezi vreo suspiciune. Am coborât la Pietreni, unde am prins o mașină de exploatare a lemnului până la Costești, nu înainte însă de a-mi obloji glezna cu ierburi într-o casă de creștin.

Se lăsase întinericul. Bîjbăiam printr-un sat, cu pretenții de orășel, căutînd gara pe unde trecea decovitul care avea o stație terminus la treizeci de kilometri mai jos, pe Valea Oltului. Nu m-am putut dumiri dacă pierdusem ultima garnitură sau dacă în seara aceea fusese suspendată circulația. În pofida echipamentului meu de turist eram privit pieziș, cu curiozitate, teamă sau chiar bănuială. Pe drum mi-am încrucișat pașii cu farurile aprinse ale unui jeep încărcat cu soldați. Mi se părea imposibil ca Securitatea să nu fi instalat filtre pe șosea, ba chiar să fi operat arestări printre suspecți. Acum tragicul și ridicolul își dădeau mîna într-o tensiune de neînchipuit: pivotam pe șosea, conștient că la orice pas puteam să intru în plasa unui baraj. Ar fi fost culmea prostiei ca, făcînd semn unei mașini, să descopăr, în spatele farurilor, câștile de metal ale batalioanelor de intervenție.

Din beznă a apărut o lumină gălbejită. După zgometul motorului nu putea fi decât un camion de exploatare. M-am aruncat în mijlocul lui. După zgometul motorului nu putea fi decât un camion de exploatare. M-am aruncat în mijlocul șoselei și am ridicat mâinile disperat. Era ultima șansă și nu voiam s-o ratez. Sus, pe platformă, am deslușit un grup de muncitori forestieri. Mașina îi ducea în satele mai depărtate. Nervos, i-am vîrât șoferului o hîrtie de douăzeci de lei și m-am aruncat pe platformă. Muncitorii dăduseră deja pe gât

Memoria

băutura lor cotidiană și aveau chef de vorbă. De la ei am aflat dimensiunea tragediei petrecute sus, cât și amănuntele sale.

După valul de arestări din mai-iunie 1948, apăruse o nouă categorie de oameni: fugarii, cei care scăpaseră în fel și chip de arestare. Aceștia își schimbau mereu domiciliul, de la rude la prieteni și invers, prelungindu-și astfel cu îndârjire libertatea. Legionari sau simpatizanți legionari, țărăniști sau liberali, foști primari, ajutoari de primari, foști jandarmi care avuseseră cândva de-a face cu comuniștii. Lista se încheia cu cei care participaseră pe frontul de răzărît și care intrau acum în categoria generoasă a criminalilor de război. Hăituiți, vânați, prinși, împușcați, ei nu aveau decât o singură ieșire, o scăpare pe care mulți au văzut-o încă de la început: să părăsească vatra satelor, unde vulnerabilitatea lor creștea cu numărul raziilor și al delațiunilor, și să-și găsească în zone greu accesibile poterelor un loc de refugiu și de supraviețuire.

Această hotărâre o luase și părintele Costache din Costești, lider local țărănist, după cum spuneau oamenii. Împreună cu ginerele, cu fiica sa și cu alți hăituiți, părintele se retrăsese în locuri ascunse, dar, din păcate, nu prea depărtate de ultimele comune de munte. Acolo sus își făcuseră un sălaș și, fiindcă aveau nevoie de apă, îl plantaseră în fundul unei văi. Pe urmă, s-au ținut vorbele și s-au răspândit poveștile. Că grupul popii Costache ar fi alcătuit din sute de oameni: că se va face dreptate prin sate și li va pune la gard sau prin copaci pe cei care se închină la steaua roșie sau proslăvesc secera și ciocanul; că primarul comunist din Mulereasca ar fi fost deja bătut bine; și că fugarii au făcut și au dres, și multe altele. În cea mai bună parte scorneli care au ajuns la urechea întinsă a Securității din Râmnicu Vâlcea. Localizarea s-a făcut imediat, poate chiar cu ajutorul miliției care avea informații despre gazdele și legăturile de aprovizionare. Apoi au fost strecurați doi tineri, vajnici ofițeri de securitate, îmbrăcați în straie umile de fugari care au hălăduit săptămâni în șir, din codrii Hurezului până în cei ai Olăneștilui, poposind, ca orice rătăciți cu mutre amărâte și burți infometate, pe la stâne sau prin odăile localnicilor. Și cum se crede că popa Costache a aflat de ei, și cum se presupune că ar fi dorit să-și întărească grupul, nu e de mirare că a făcut tot posibilul să-i vadă și să-i înfieze. Dar, cum dracul, oricât și-ar ascunde coada, tot i se mai vede un sfârșit, nu se știe prin ce împrejurări fericite popa a aflat că cei doi pribegi nu sunt decât reprezentanți Securității cu stele invizibile pe umăr. Și a rămas popa pe gânduri, neștiind ce să facă cu ei.

Aici hazul muncitorilor deveni larmă și râs. Eram numai ochi și urechi, fiindcă se apropia momentul când intrasem și eu involuntar în scenă. Întrezăream ca într-o fotografie cu figuri mișcate succesiunea imaginilor ce-au urmat. Întrebarea cheie era: "ce-a făcut părintele Costache cu ei?". Dacă i-a eliminat, ceea ce mi se părea firesc, fiindcă în nici un caz nu-i puteam ține ca prizonieri pe vecie, cum a ajuns Securitatea să-i lichezeze pe fugari? Dacă, dintr-o rațiune pe care n-o puteam cuprinde și explica, părintele le-a dat drumul, de ce oare și din ce motive grupul nu și-a schimbat

imediat poziția, depărtându-se rapid de locurile cunoscute și identificate de Securitate?

Întrebarea se pierdu în vâjăitul motorului.

- Ce-a făcut părintele Costache cu securiștii? Doar nu i-o fi decorat că s-au oboșit să ajungă la el!

Răspunsul mi-a venit clar și din mai multe părți.

- Nu, domnule! Popa a făcut consiliu de judecată și i-a osândit după legea creștinească.

- Adică cum?

Și cu toate că anticipam răspunsul, nu-mi venea a crede urechilor.

- Păi, uite așa a făcut. A făcut focul popa și i-a adus pe amândoi în fața judecătorilor. Se zice că ar fi fost și cumnată-sa acolo. I-a așezat în genunchi și i-a pus să jure pe sfânta Evanghelie că au fost tâlhari, și că le pare rău, și că de acum încolo n-or să mai facă și-or să se ducă, precum mieluseii în iesle, la casele lor să-și vadă de neveste și copii. Și i-a pus popa, acolo în mijlocul muntelui, să jure pe toate fețele Evangheliei că se lespădă de Satana și de viclesugurile lui.

- Și ăia ce-au zis?, i-am iscodit eu pe muncitori, cu glas neutru.

- Păi ce-ai fi vrut să zică niște furii? Au promis toată luna de pe cer și au zis că sunt niște rătăciți, și că se căiesc, și că vor să ajungă oameni cinstiți și fără prihană.

Gândul că popa Costache ar fi putut accepta spovedania și asigurările unor ofițeri de Securitate era vecin cu nebunia. N-aveai nevoie de literatură specială sau de școala de clandestinitate ca să știi că în războiul din umbră un există nici prizonieri, nici răniți; că nici o urmă grăitoare nu trebuie lăsată; că nu există gest înjumătățit, gând îndoit sau judecată milostivă.

- Și până la urmă ce-a făcut cu ei?

Nu mai știu dacă vorbele mi-au ieșit de pe buze sau le-am rostit în adâncul meu. Muncitorii, sporindu-și hazul într-un amar gâlgăitor, au răcnit aproape toți deodată.

- Le-a dat drumul, domnule! Mă mir că nu le-a dat și bani de întors și merinde în traistă...

Cuvintele mele n-au mai așteptat sfârșitul.

- Și la ce oră le-a dat drumul?

Am auzit atunci un glas din spatele meu.

- Păi când i-a judecat... noaptea.

Pentru o fracțiune de secundă am fost tentat să întreb: "Până în zorile care le-am prins și cu?". Mi-am băgat unghia în palmă și-am întrebat cu glas nevinovat:

- Da' împușcăturile alea care s-au auzit până jos au fost parcă dimineața. Și, ce, ăia au avut aripi la picioare sau erau cu potera după ei?

- N-a fost așa, domnule, spune unul de pe margine, cu o prelată pe umeri. I-am văzut eu cum au trecut azi-noapte. Să fi fost pe la unu-două. Erau cu mașinile alea mici și cu un camion pe șosea, venind de la Drăgășani.

Planurile se limpeziseră acum în mintea mea. Chiar cu o zi înainte de sosirea mea, părintele Costache descoperise pe creastă identitatea celor doi așa-zisi fugari. Preot mai întâi și fugar pe urmă, fără să aibă nici măcar noțiunile elementare de supraviețuire pe munte, popa Costache se jucase cu viața lui și a grupului.

O pierduse stupid și, așa după cum văzusem, absolut inutil. Nici măcar trăgând după ei viciele celor doi trădători. Am suprapus atunci, peste ceea ce trăisem eu în fuptul dimineții, o scenă văzută cu emoția copilului într-un western, unde o caravană întreagă este surprinsă și măcelărită până la ultimul om.

Am încercat totuși să aflui din glasurile muncitorilor ora eliberării celor doi informatori. Părerile erau contradictorii, unii afirmând că judecata a durat toată noaptea și eliberarea s-a făcut în zori. "Poate eliberarea de viață", gândii eu. După toate probabilitățile și ținând cont de drumul pe care îl făcusem eu însumi, cei doi fuseseră sloboziți până la miezul nopții, aproximativ pe la ora zece, unsprezece. Adăugând alte trei ore pentru coborâre, cu mențiunea că ofițerii știau bine cocolaurile, alertarea miliției și telefonul la Drăgășani sau la Râmnicu Vâlcea, apoi deplasarea în mașini a unei companii de alarmă care a luat cel puțin două, trei ore și, cu urcarea și amplasarea plutoanelor pentru ambuscadă, obțineam ora declanșării atacului. Cert este că părintele nostru călcăse din groapă în groapă, sfârșind cu ultima în care și-a vârat întregul grup. Nu-l condamni pentru că și-a onorat credința, eliberându-i pe cei doi tâlhari. Ce mi se părea grav, chiar abominabil era inconștiența cu care procedase după aceea. Admitând că poate cei doi îi erau cunoscuți, poate chiar îi trecuseră pe sub patrafir, admitând că le cunostea părintii și că, în fine, n-a vrut să ia viețile a doi români, popa Costache avea însă obligația, dacă nu pentru el, cel puțin pentru grupul pe care îl comanda, să țină seama de o regulă elementară a luptei de partizani: schimbarea imediată a poziției și distrugerea urmelor. Or, slujitorul altarului, chiar dacă o fi fost la viața lui bun preot și duhovnic, acolo sus, în acea noapte, a confundat planurile, trădându-și oamenii spre un sfârșit tragic.

Mai târziu, pe drum, m-a urmărit o întrebare: Ce s-ar fi întâmplat cu mine, dacă n-aveam glezna blocată, dacă n-aș fi făcut acca entorsă? Oare aș fi trecut prundișul văii, fără să observ nimic? Nu cred. Adăpostul mi-ar fi sărit în ochi, chiar și în ceața dimineții, dar mi se amiaza mare. Deci, aș fi coborât spre el. Și dacă ajungeam în timpul judecării securiștilor? Oare intervenția mea ar fi avut vreun efect? Cu Mauserul la spate aș fi stărnit numai bănuiele. I-aș fi sfătuit, desigur, să-și schimbe bivouacul, până la așternerea nopții. Iar dacă picam pe urmă, după eliberarea securiștilor, popa n-ar fi rostit un cuvânt despre cele petrecute. Cel mult putea încropi o poveste vânătorească, că tot suntem în plin sezon. M-ar fi lăsat să dorm alături de el, sortindu-mă unei morți sigure. Pe fața întoarsă a ochilor îmi revenea mereu silueta decupată în ceață a acelei femei sfărțecate de pușca-mitralieră, trăgând după ea frânghia rufelor, și li vedeam parcă din nou pe cei care fuseseră secerați de moarte fără cea mai mică împotrivire.

Fragment din curtea de memorii "Intrarea în tunel" de Radu Ciuceanu, apărută la Editura Meridiane, în 1991.

La Chișinău s-a comis un sacrilegiu

Biblioteca românească aruncată în stradă

După foarte puțin timp de la evenimentele din decembrie 1989, fiind numit consilier șef adjunct al Inspectoratului pentru cultură al municipiului București, am întreprins o primă vizită (aprilie 1990) la Chișinău, însoțindu-l pe președintele CPUN al Capitalei.

Am avut întâlniri oficiale la Uniunea Scriitorilor, la Academia de Științe, la Universitate și bineînțeles la Primăria orașului (chiar în ziua instalării reprezentantului Frontului Popular ca primar al Chișinăului). Cu acest prilej am promis să încheiem cât de curând un protocol de colaborare între cele două Primării și am convenit, ca primă urgență, să oferim carte românească din domeniile culturii. În august, 1990, am participat în delegația Primăriei București la sărbătoarea națională a Moldovei și am reînnoit promisiunea de a trimite, în dar, o bibliotecă de cărți românești, foarte necesare atunci - și, dacă va fi posibil, și o pinacotecă cu opere plastice românești. Am putut să sprijinim câteva transporturi de publicații oferite și de Biblioteca Națională sau de cea a Academiei Române.

Inspectoratul pentru cultură a impulsionat, cu fonduri în primul rând, inițiativa Bibliotecii municipale, în subordine, de a da viață promisiunii pe care o făcusem populației din Chișinău. S-a preluat astfel organizarea unui valoros fond de carte de istorie și cultură românească, confecționarea unui mobilier nou, adecvat, pentru cea 100.000 de volume, prelucrarea fondului și alcătuirea cataloagelor precum și specializarea bibliotecarilor din Chișinău ce urmau să funcționeze în această bibliotecă. Un sprijin important am găsit la ministrul Culturii al Republicii Moldova de atunci și la viceprimarul cu problemele de cultură din Chișinău.

Fondul de carte cuprindea opere de o deosebită valoare, din cele mai variate domenii ale culturii, ale culturii românești în deosebi. La aniversarea din 29 august 1991, delegația Primăriei Municipiului București avea cinstea să perfecteze acordul pentru transferarea acestei biblioteci și, împreună cu omologul nostru, am semnat actul. În 14-16 ianuarie 1992 ne-am aflat cu delegația Primăriei la Chișinău, pentru inaugurarea Bibliotecii românești "Onisifor Ghibu" și

pentru aniversarea lui Mihai Eminescu.

Biblioteca - simbol al culturii românești - a fost deschisă în Palatul Culturii, unde se bucura de un spațiu generos, în prezența ministrului Culturii, a celor două primării, a delegației Uniunii Scriitorilor și a Ministrului Culturii din România - ca invitați. Din nefericire, astăzi, odată cu înfrângerea hotărârii privind limba "moldovenescă" urma, inerent, și gestul de incredibil cinism al aruncării în stradă a valoroasei biblioteci românești, sub privirile aceluiași președinte al țării care o saluta cu doi ani în urmă.

Domnilor Președinți ai României și Republicii Moldova, vă rog să salvați acest simbol comun al culturii românești de dincoace și de dincolo de Prut și dreptul la cultură al popoarelor.

Paul Caravia

P.S. Poate că Uniunea Scriitorilor din Moldova ar putea prelua, generos, custodia spiritualității românești comune.

Privatizarea în Basarabia

Practic procesul de privatizare prin bonuri patrimoniale (un fel de cupoane) s-a încheiat. În anul 1996 privatizarea va continua numai prin mijloace bănești. Din cele 3128 de întreprinderi cuprinse în plan, au fost privatizate 2278 de întreprinderi din care 2231 contra bonuri patrimoniale și numai 47 prin cumpărare cu mijloace bănești. Au fost utilizate aproximativ 90% din bonurile patrimoniale.

Nu mai 3% dintre țărani posedă titlu de proprietate asupra pământului. Opt sute de reprezentanți ai acestora au construit în februarie 1996 Cartelul Țărănesc Sfântul Gheorghe. Cartelul se împotrivesc punerii în vânzare a pământului până când nu vor fi distribuite toate bonurile de proprietate.

Privatizarea cea mai intensă s-a făcut în domeniul fermelor de legume și fructe (93% dintre aceste întreprinderi), în domeniul vinificației (78% din întreprinderi) și în fondul locativ (70% din fondul locativ de stat). 54% din locuințe au fost privatizate gratuit, 41% contra bonuri patrimoniale și 5% contra bani.

Durata de viață a scăzut!

Durata de viață a scăzut în 1994, la 66,1 ani față de 68,1 ani în 1958. Scăderea e mai mare în cazul bărbaților (de la 65,6 ani în 1958 la 62,3 ani în 1994). A crescut mortalitatea (46.075, în 1985 și 51.514 persoane, în 1994), iar la 1000 nou născuți, a crescut de la 19-20 la valori cuprinse între 28 și 31 copii.

Un mare filantrop patriot Boierul Vasile Stroescu din Basarabia

Luna trecută s-au împlinit 70 de ani de la moartea lui Vasile Stroescu, boier basarabean, născut la 11 noiembrie 1845 în satul Trisca, județul Hotin. Om de mare viziune el și-a utilizat întreaga avere în folosul românismului. Școli, biserici, spitale și biblioteci din întreaga Românie au fost construite și dotate din banii săi.

Proprietar al unor moșii ce se întindeau pe 25.000 ha, Vasile Stroescu a vrut să-și folosească întreaga sa avere pentru edificarea sistemului de învățământ din Basarabia, cu singura condiție ca acesta să se facă în limba română, dar autoritățile rusești îi refuză oferta. Atunci își îndreaptă eforturile spre construirea de spitale și biserici, precum și spre editarea de presă românească în Basarabia, sprijinind astfel mișcarea unionistă. Dar mai ales își cheltuiește banii pentru românii din Ardeal frustrați la rândul lor de dreptul de a învăța în românește, de către autoritățile austro-ungare. Începând cu 1902 el a constituit în Transilvania mai multe școli, biserici, spitale și ambulatorii; i-a ajutat pe moși și maramureșeni să-și constituie cooperative, a finanțat publicarea clasicii literaturii române în ediții populare s.a.m.d.

Recunoștința publică nu a întârziat. În 1917 a fost ales președinte de Onoare al Partidului Național Moldovenesc, iar în 1919 a prezidat ședința de deschidere a Parlamentului României Reîntregite.

Iată ce a putut să facă un basarabean pentru frații lui români. Și o pildă despre ceea ce vor putea să facă pentru țară, basarabenii, atunci când vor depăși greutățile de azi.

Publicăm în continuare câteva elemente din opera filantropică românească a lui Vasile Stroescu. Ele privesc nu doar Vechiul Regat ci și Transilvania.

Astfel, în 1902 donează 200.000 lei Ministerului Instrucțiunii Publice și al Cultelor, pentru construcția de clădiri școlare în 32 de sate și cătune sârce din Nordul Moldovei, bani cu care s-au construit școli primare în sate din județele Neamț, Suceava, Botoșani și Dorobol.

În 1902 dăruiește 3.000 lei pentru biserica catedrală din Sibiu a Mitropoliei Ardealului.

În 1902 donează încă 102.000 lei și în 1906 - 200.000 lei - fonduri pentru ridicarea unei catedrale în București care să fie drept simbol al unității etnice românești care, din păcate, nu s-a realizat.

În 1910 trimite 216.765 coroane Fondului cultural ortodox de la Sibiu, din care 200.000 coroane pentru înființarea și susținerea școlilor sârcești ortodoxe din Transilvania și Ungaria, iar restul pentru cantine școlare și ajutor elevilor sârcești.

Au beneficiat de donații substanțiale: bisericiile ortodoxe române din Gârbova, Boz, Șard, Cioara de Sus, Poiana Ampoiului, Băraști, Mogos-Miclești - județul Alba; Mihăileni, Săcădate, Șeica-Mare, Broșteni, Topârcea - județul Sibiu; Pucăreni, Mihăileni, Prejmer, Cincișor - județul Brașov; Mureș, Boiu, Miheșul de Câmpie, Borgia, Căpâlna de Sus, Sângeorgiu, Glodeni, Albuș - jud. Mureș; Diviciori Mari - jud. Cluj; Cernatul Inferior - jud. Covasna; Barjuc - jud. Hunedoara; școli din comunele Măgina,

Pleşani, Berghiu - jud. Alba, Selenșul Mare, Hasfaleu, Nădejul Săseac - jud. Mureș, Lovnic și Coroești Vulcan - jud. Brașov; Hoghilag și Hărăstăș - jud. Cluj și lista ar putea continua.

În Aprilie 1911 donează 60.000 coroane "Astrei" - pentru ajutorarea țăranilor români transilvăneni, atât economic - prin înființarea de bănci și cooperative populare; cât și cultural - prin înființarea de cămine culturale și biblioteci școlare în toate satele românești.

Sunt numai câteva exemple dintr-o impresionantă de prodigioasă activitate filantropică a acestui boier, adevărat iluminist, pe care noi, românii, nu avem dreptul să-l uităm.

C.R.

La Chișinău, zilele Onisifor Ghibu

Sub egida Bibliotecii municipale "Bogdan Petriceicu Hașdeu" din Chișinău, în zilele de 15-18 mai a.c. s-au desfășurat, ca în toți anii din urmă, "Zilele Onisifor Ghibu" - amplă manifestare culturală pe cale de a impune o vibrantă și prestigioasă tradiție românească. Ediția din acest an a reunit numeroase personalități ale vieții culturale și artistice din Republica Moldova, invitați din România care au prezintă comunicări științifice în cadrul unei sesiuni cu tema "Basarabia în conștiința românilor". Cu această ocazie, a fost omagiată și memoria intelectualului de altădată stirpe Octavian Ghibu, fiul marelui cărturar și flutur al Unirii Basarabiei, cu patria mamă - recent dispărut dintre noi - care, prin lucrarea și strădania sa neostentă, a animat din 1992 încoace "Zilele Onisifor Ghibu" precum și multe alte acțiuni menite să repună în circuitul valorilor naționale opera ilustrului său părinte, să consolideze unitatea de neam, limbă și spiritualitate a românilor din dreapta și din stânga Prutului. Un moment important în suita manifestărilor culturale și patriotice ce mi-au avut loc în aceste zile la Chișinău la constituit lansarea volumului omagial "Onisifor Ghibu, Unitatea românească și chestiunea Basarabiei" înmânunchiind studii și eseuri prezentate cu prilejul "Zilelor Onisifor Ghibu" desfășurate în capitala Basarabiei între anii 1992-1995. Lucrarea este îngrijită de istoricul Dumitru Preda, având între consultanți științifici și pe regretabilul Octavian Ghibu. Cartea este rodul unei coeditări: Editura "Fiat Lux" din București și Departamentul Informațiilor Publice al Guvernului României.

M. Milca

Petre Țuțea

O întâlnire cu Brâncuși

Mă servesc de amintire, de această formă afectivă a memoriei, cum a definit-o Kierkegaard, după cât mi-amintesc, cu toate imperfecțiunile ei. De altfel, istoria, memoriile și jurnalele, aceste alcătuiți din fapte și reflecții, nu sunt mai aproape de adevăr. Chiar ideea platonice, considerată așchetă, dacă nu este revelată, ci numai închipuită, este o plăsmuire mitică mai aproape de adevăr.

Într-o zi - înaintea ultimului războiu - căutam cu prietenul meu Haig Acrierian, un tip de om pe care să clădim poziția noastră în frământarea vremii. Căutam o certitudine spirituală. Am examinat toate tipurile, de la omul religios la omul tehnic și n-am putut citi în ea decât preomenescul (folosind un termen al lui Nietzsche) în care omeneșul, neomenescul și supraomenescul se amestecau haotic. Am renunțat la căutarea certitudinii în om. eram stăpâniți de ideea ordinii și de neliniștile devenirii. Așa am ajuns la termenii gnoseologici: Divinitatea, Omul, lumea, adevărul, eroarea, frumosul, urâtul, sucul, satanicul, absurdul și sensul și la oglindirea lor în artă, unde purul inspirat se împletește cu forma și sensul, căutate în om și-n natură, sau în om ca-n expresionism. Așadar căutam un artist, pentru a constata care sunt limitele artei, în cunoașterea vieții și lumii și dacă limbajul artistic alcătuit din imagini și semne este mai aproape de adevăr decât limbajul științei, alcătuit din semne neevocatoare. În trecut fie zis, imaginea și sensul alinau în artist și-n omul de știință, peste obiect, artistul autonom nedepășind frumosul închipuit, iar omul de știință autonom nedepășind semnul util.

Atunci Haig mi-a spus că Brâncuși se află în București și locuiește la hotelul "Bulevard". Haig mi-a propus să mergem la Brâncuși, ca să constatăm, a spus el, cum se oglindește în spiritul lui viața și lumea. Apoi, a adăugat: desigur trebuie să ținem seama că nu ne întâlnim cu un teolog, cu un filosof, sau cu un savant, ci cu un mare artist.

"Să mergem, i-am răspuns, fiindcă sunt curios să aflu conținutul acestor termeni: vocație, inspirație, sens, căutare, expresie, imagine și simbol. După câte știu, Brâncuși nu este un intuitiv, fiindcă tăcerea și infinitul, chiar prin coborârea lor în cuvânt sau în materie, în sfera mijloacelor omului mărginit la jocul dintre imagine și

120 de ani de la nașterea artistului

simbol, nu-și pierd caracterul lor inefabil. Apoi omul rămân aici căutător de forme și sensuri, se poate situa arbitrar dincolo de bine și de rău, ca Nietzsche. "Perspectivism estetic" (Charles Andler). Un lucru este cert, a spus Haig: Brâncuși este un artist adevărat, în stilul cărui se oglindește sufletul neamului său. Vom afla, am spus eu, dacă arta este mimesis, plăsmuire autonomă, sau manifestare a inspirației. Omul, această creatură, este un dat primordial, care se desfășoară în timp și-n spațiu. În etape, ca un dămnat, sau el stă sub semnul înnoirii, adică viața lui este constantă, sau permanent neliniștită de cum trebuie să fie, cu alte cuvinte: totul se află în el din primordii - fixism, sau evoluție ca desfășurare dintr-un început - sau evoluția este creatoare (Bergson)? Prin viață, așa cum trebuie să fie, omul se mișcă în lumea valorilor, cum au fost definite aceste poziții comportamentale ale omului, determinate, sau presupuse autonome, am încheiat eu.

Haig, acest eminent regizor, mi-a spus: vom merge la Brâncuși, fiindcă artiștii se mișcă liberi între cer și pământ, neconstrânși de limbajul științific sau comun.

Eu am adăugat: la poziția inactuală a artiștilor adevărați se pot întâlni: concretul, scopul, idealul, tristețea, bucuria,

dumneavoastră. Și apoi noi dorim să aflăm de la un mare artist dacă arta trebuie să aibă un mesaj și dacă mesajul ei este mai aproape de adevăr decât comunicările științei.

"Luați loc", ne-a poftit Brâncuși.

Prima mea întrebare a fost: "Cum suportați captivitatea naturii?"

Brâncuși: "Nu mă simt captiv. De altfel, simt în mine o forță care îmi aparține. Eu admir alcătuirea pietrei și lemnului, pe care omul le desfigurează. Te-ai uitat vreodată cum sunt întocmite aceste lucruri?"

Eu: "În liceu, am văzut la microscop o lamă cu un preparat vegetal. Am privit-o cu indiferență". Apoi, am făcut o ușoară ironie: "Eu pot fi satisfăcut că, nefiind artist, nu mi-am permis niciodată să desfigurez piatra și lemnul".

Brâncuși s-a uitat curios la mine. Am citit în chipul lui expresia limitelor artei față de obiectele contemplate. Apoi i-am vorbit despre artistul captiv al ochiului și despre artistul inspirat. Haig a pînt să adauge că eu situez inspirația deasupra inițierii, în această din urmă formă fiind mult meșteșug.

Eu: "Neinspiratul se înocă în semne și materie".

Brâncuși: "Este foarte adevărat. Poate cineva să doarmă în cameră cu o

paradoxul, răstăcirea, absurdul, abisul, speranța, disperarea, ordinea, dezordinea, hazardul, trivialul și purul. Ca să aflăm esențele acestor stări trebuie să mergem la acest mare artist. În fond, totul se reduce la semn, lucru, autonomie, eteronomie, etic, estetic, figurativ, nefigurativ, sugestie, evocare, inspirație și căutare. Așa ne putem apropia de conținutul și forma operei de artă.

Haig a aranjat întâlnirea. Când am ajuns la Brâncuși, seara, ne-a primit cu întrebarea: "De ce-ați venit la mine?"

I-am răspuns eu: "Când vă aflați dumneavoastră în București, numai două primări sunt deosebite: la palat și la

statuie?"

I-am răspuns: "Și eu încerc să mă mișc, între lumea vizibilă și cea invizibilă, dar neartistic".

Arătând spre mine, Brâncuși l-a întrebat pe Haig: "Cu ce se ocupă?"

Haig: "Este un spirit care urmărește înlăturarea erorilor mintale și greșelilor morale, ale mele și ale altora".

Brâncuși către mine: "Și ai reușit?"

"Nu. Fiindcă omul singur nu ajunge la adevăr, mișcându-se între răstăcere și nimereală. De aceea, Socrate a vrut să caute un zeu, în dialogul Carmide, pentru a afla ce este înțelepciunea. Haig și cu mine dorim să discutăm cu dumneavoastră arta

hieratică și arta voluptuății.

Brâncuși: "Vă ascult".

A început Haig, afirmând că omul artist se mișcă liber între cer și pământ. Am continuat eu: "Artistul poate exprima voluptatea, fiind captivul clipei, iar cel care practică arta hieratică este stăpânit de pasiunea purului și vrea să înlăture greșelile morale, să producă în contemplator și-n consumatorul de artă katharsis-ul aristotelic, purificarea sufletului și moravurilor, împletind esteticul cu eticul". Am mai afirmat că știința poate fi utilă, dar indiferentă moral. În știință se caută înlăturarea erorilor și descoperirea mijloacelor utile, în lupta de conservare și adaptare omul căutând prin cunoaștere să se stăpânească și să stăpânească natura.

Apoi l-am întrebat pe Brâncuși: "Cum puteți evita, în geometriului simplificator al dumneavoastră, decorativul?"

Brâncuși: "Opera singură exprimă răspunsul. Adică, dacă spune sau nu ceva".

Ea am citat o definiție a artei, aparținând lui Charles Morras: "Arta este jocul aparențelor".

"Numai atât?", a zis Brâncuși.

Eu: "Nu, nu numai atât. Artistul se mișcă la confiniumul dintre vizibil și invizibil. Oricâtă putere spirituală ar avea artistul, el nu poate realiza o artă pură. Arta nefigurativă sugerează, cea figurativă evocă. În ceea ce privește rostul acestor două stiluri, cred că decide mesajul. Să ne gândim la strălucitul Giotto. În arta sa se împletește: sugestia, evocarea și pasiunea idealului. Dar, petrecându-se aici, Giotto exprimă un joc în care dincolo este oglindit aici, ca ideea platonice, meșteșugul și mijloacele pământești menținându-l în calea spre perfecțiune. Arta lui Giotto ne sugerează că pământul este mediul trecător al omului, iar mijloacele oferite de natură servesc aspirația, care le depășește, deși nu poate fi atinsă. Orice mare artist este neliniștit fiindcă rămâne debitor idealului său".

Apoi, Haig a formulat scopul principal al vizitei noastre. Fiindcă noi venisem la Brâncuși să obținem răspuns la o singură întrebare semnificativă și animată: care a fost ideea care a prezidat la înfăptuirea operei "Pisărea măiastră". Când l-am întrebat a răspuns:

"Am plecat materia pentru a afla linia continuă. Și când am constatat că n-o pot afla, m-am oprit. Purcă cineva nevăzută mi-a dat peste mâini".

Vizita a luat sfârșit. I-am mulțumit lui Brâncuși pentru ospitalitate și pentru conversație și am plecat. Pe drum i-am spus lui Haig: "Mă gândesc la arta combinatorie a lui Leibniz. Intemeiază pe trei termeni: infinitul, continuul și limita, cum s-a spus. Răspunsul lui Brâncuși, gnoseologic și moral, exprimă limitele artei, un artist chiar excepțional, neputând depăși mărghinirea impusă de condițiile lumii de aici. Brâncuși este neliniștit de realul intangibil, cu orice mare artist, care nu poate fi mulțumit de jocul ipotezelor".

Din arhiva publicistului
Constantin Radu-Maria

Un mare artist trecut în neființă, *Nicolae Georgescu. Expoziție retrospectivă*

La Galeria Apollo din incinta Teatrului Național, între 15 și 30 aprilie, a fost organizată expoziția comemorativă a pictorului Nicolae Georgescu, mort la Paris în noiembrie anul trecut.

Au fost adunate de la prieteni și colecționari aproape 70 de lucrări care au putut să ne dea o imagine globală asupra originalității de viziune și a forței de expresie a acestui mare pictor.

La rui destin artistic s-a frânt la nici 50 de ani, când de-abia de la această vârstă pictorii își dau măsura adevărată a talentului lor. Majoritatea sunt lucrări de tinerețe și chiar dacă nu toate sunt reprezentative, în fiecare se simte covârșitoarea personalitate a autorului.

Varietatea de motive, natuiri statice, (mai ales acestea), portrete (puține), case, marine în care țărnițele își împing limburile în boarea luminoasă și calmă a apelor, ca niște povești, toate impresionează printr-o expresivitate stranie combinată cu o artă a compoziției ce amintește de marii expresioniști.

Ca și la aceștia, motivul este un pretext pentru configurarea unui tumult sufletesc.

Nicolae Georgescu a fost un mare temperamental. O natură sufletească năvalnică, bogată, generoasă, o revărsare de diluvii dintr-un prea plin al inimii. Această substanță sufletească și-a exprimat-o cu un penel nervos, în tușe pline de vigoare, uneori ușoare ca niște mângâieri, alteori

puternice, intense ca niște lovituri de pumn.

Picturile lui Nicolae Georgescu dau impresia unei lumi în procesul fierii, lumina aerul și materia se amestecă indefinit ca la hidoziști, și din această substanță în tonuri de gri, de argint strălucitor sau sumbru patinat, din jocul de umbre și lumini apar obiectele, adevărate arhitecturi luminoase. Linia există atâtă cât

să ne ofere ductul și sensul și să ne îndrume spre realitate și concretețe: copaci grafizați subțire pentru verticale, prelungiri de muchii pentru adâncirea unei perspective care se păstrează cel mai adesea aeriană.

Și totuși, există și o impresie acută de structurare. În fiecare lucrare structura spațiului pare preexistentă, ca un logos ascuns al lucrurilor. O geometrie neostentativă, o disciplină a marilor revărsări. Apele își caută matca, fluviile se varsă în triunghiul parca preexistent al deltelor. Pictorul dirijează materia sa picturală, o orchestrează în arhitecturi savante, complexe, ordonate, echilibrate. Materia îl ascultă vrăjită și se supune creatorului, configurându-se într-un cosmos ce exclude orice urmă de mișcare haotică.

Asemeni tuturor marilor artiști, Nicolae Georgescu ne așază în fața o gândire coerentă, refuzând monologul și experimentul abstracționistilor.

De altfel, pe un panou din expoziție, au fost înscrise câteva fraze dintr-o mai lungă meditație a sa asupra propriei arte: "Dacă

am ales să fac pictură figurativă, aceasta nu este numai dintr-o nevoie iluzică, ci din respect pentru un public foarte numeros care, sensibil la arta figurativă, este ignorat, dacă nu disprețuit de către o mare parte a artiștilor de avangardă."

Constantin Radu-Maria

Provocare la dialog:

Dumitru Sandu

Carte

Sociologia tranziției

Întâ în sfârșit o încercare profesionistă de a pune în evidență tipologia socială a perioadei actuale, adică o analiză sociologică a principalelor tipuri umane de reacție la o realitate socială, economică și politică în schimbare. Tipurile constituite pe baza informațiilor despre mediul social, statusul educațional și economic al populației românești sunt comparate cu informațiile empirice obținute prin sondaje de opinie, realizate de grupuri sau instituții specializate (SOCIOBIT, CURS, IMAS, IRSOP, ICCV), pe parcursul anilor 1991-1995. Aceste informații descriu atitudini și comportamente privind realitatea postdecembristă.

Dumitru Sandu supune datele de sondaj unor prelucrări matematice evoluate (analiză de regresie multiplă, analiză factorială, analiză cluster, metode evoluate de clasificare a datelor) și degajă opt tipuri sociale relativ coerente: două tipuri de "conservatori", patru tipuri de "reformiști" și două tipuri mediane. Ceea ce dă seama de diferențele între aceste tipuri și ceea ce dă coerență interioară fiecărui tip social este, susține autorul, "complexul cultural al reformei" (COREF) format dintr-un set de răspunsuri și atitudini la "schimbările societale" manifestate, în primul rând prin pluripartidism, la schimbările economice (privatizarea și economia de piață) și din coeficientul de modernitate și optimism al individului.

Conservatorii, persoane având în general o atitudine negativă față de privatizare, economie de piață și sistem democratic, ar constitui aproximativ 44% din populație (datele prelucrate provin

dintr-un sondaj SOCIOBIT septembrie 1991). Moderatii ar reprezenta 22% din populație, iar dintre reformatori (favorabili cel mai adesea economiei de piață și sistemului democratic pluripartidist parlamentar) jumătate sunt reformatori ideatici (17% din 32%) adică lipsiți de capacități materiale și instrumente de acțiune prereformistă.

Date credibile totuși vin să pună serioase probleme în legătură cu tipologia construită în lucrarea d-lui D. Sandu: 95% dintre români vor intrarea țării în NATO, procente mari din populație declară constant opțiunea pentru structurile politice și economice europene. Cum se pot împăca aceste răspunsuri cu predominanța "conservatorilor" și "moderaților" așa cum sînt ei descriși în carte? Unele rezultate contradictorii provin din chiar sondajele analizate. Astfel e greu de explicat, în contextul propus de autor, cum a fost posibil ca în numai doi ani să se dubleze ponderea celor ostili privatizării (25,7% respinge privatizarea în 1991 și 58% în 1993) sau caracterul tradiționalist al reformiștilor din mediul rural. Ele pun problema nivelului de științificitate al sondajelor de opinie. Nu chestiunile de metodologie a eșantionării și conducerii anchetelor sînt puse în cauză aici, ci baza conceptuală a instrumentelor de investigare, chestionarele și structura unităților de informație (itemi).

O mare parte din însemnătatea cărții de aici vine: face mai clare opțiunile ideologice, conștientizate sau nu, de echipele și instituțiile de investigare a opiniei publice din România.

Ele amestecă, voluntar sau involuntar,

doile atitudini și două tipuri umane complet opuse: pe "comunizant", cel care e adaptat valorilor vechiului sistem (comunist) și refuză de plano sistemul democratic parlamentar și mai ales predominanța proprietății private în raport cu cea comunistă și pe "conservativ", adică cel care a moștenit anumite standarde morale și valori sociale produse în mod natural de societatea românească modernă, constituită și dezvoltată anterior perioadei comuniste.

Nimic nu ne împiedică să credem că "tipul conservativ" este partizanul privatizării și economiei de piață în numele unor valori și standarde superioare, stabilizate înainte de 1944 și corelate cu valorile și standardele europene ce nu au cunoscut deformările comunismului. El respinge însă maniera în care se realizează distribuția proprietății astăzi.

Să nu faci distincția în sondajele de opinie între felul cum se privatizează economia românească astăzi, respins de mari părți ale populației, și modelele de mare acceptabilitate socială privind constituirea legitimă a proprietății private, înseamnă să impui ideea inexistenței unor astfel de modele, să presupui dispariția lor o dată cu instaurarea comunismului, înseamnă mai ales să consideri că istoria modernă a românilor începe în 1989 și că tot ceea ce a existat înainte de 1948 nu a lăsat nici o urmă în realitatea românească de astăzi.

Lucrarea d-lui D. Sandu, o primă sinteză de valoare ce pornește de la sondajele de opinie din perioada 1991-1995, relevă cât de mult depinde cadrul

conceptual al sondajelor de ideologia stângii și în ce măsură a reușit ea să impună cercetării sociologice concepte și ipoteze contrazise de realitate drept axiome implicite.

Identificarea "conservativului" cu comunistul sau neocomunistul, identificarea modelelor, standardelor și valorilor de mare acceptabilitate socială privind refacerea proprietății private și economiei de piață, cu schimbările de atitudine în economie și introducerea unei false opoziții între împărțirea de valori creștine, locale și naționale, pe de o parte și modernitate și orientarea reformistă, pe de altă parte, sînt câștigurile ideologiei stângii asupra concepției sondajelor de opinie.

Este adevărat că aceste câștiguri au fost facilitate de faptul că forțele de stînga sau instituții aflate sub conducerea lor au finanțat sondaje de investigare. Și unii comanditari externi, puțin cunoscători ai realităților românești, au fost tentați să accepte drept certitudini interpretările stângii.

Ceea ce este îngrijorător însă este că de ușor și fără critică au fost acceptate interpretările și etichetările stângii în câmpul sociologic.

Marele merit al cărții este că, ilustrând în ce măsură cercetarea sociologică a fost contaminată conceptual de ideologia "reformiștilor" de stînga, facilitează conceptul unei dezbateri absolut necesare în sociologia românească.

Teo

Muzeul Satului - 60 de ani de la întemeiere

Un sat făcut din satele țării

La 17 mai 1936 - acum 6 decenii - își deschide porțile Muzeul Satului Românesc, ca materializare a unei idei și a unui travaliu condus și finalizat de Dimitrie Gusti. Printre precursori trebuie citați Alexandru Odobescu, care încă în 1865 lansă ideea necesității de prezentare expozițională a unor gospodării țărănești, și Spiru Haret, care inițiază în primii ani ai secolului cercetări de teren, concretizate în 1906 prin deschiderea unui Muzeu Etnografic și de Artă Națională. În patrimoniul căruia vor fi incluse după trei ani casa lui Măgoș din Ceauru-Gorj și biserică de lemn din Turna-Chiș, aflătoare astăzi în Muzeul Satului.

În opera sa de organizare a muzeului, profesorul Dimitrie Gusti a fost secondat de Henri H. Stahl și de Victor Ion Popa (care a realizat și planul muzeului) și ajutat de o serie de entuziaști specialiști printre care Mac Constantinescu, Mircea Vulcănescu, Anton Golopenția și Gheorghe Focșa. Ultimul va deveni, ulterior și pentru o îndelungată perioadă - jumătate din vârsta actuală a muzeului -, director al acestui așezământ, contribuind decisiv la dăinuirea sa. Meritul primordial al lui Gh. Focșa constă în trecerea de la concepția inițială care a guvernat organizarea muzeului - un așa numit "muzeu social" în incinta cărui se locuia, se creșteau animale ș.a.m.d. (ceea ce, printre

alte, duceau la o încrețită degradare) - la un veritabil muzeu etnografic.

În cursul timpului muzeul a avut de întâmpinat destule vicisitudini. Încă din anul de început al său, s-a găsit pe punctul de a fi distrus. Deși inaugurat sub patronajul și în prezența regelui Carol al II-lea, planurile pentru realizarea în vecinătate a palatului destinat principesei Elisabeta prevedeau ciuntirea patrimoniului muzeal, ceea ce avea să se și întâmple, mai apoi ajungându-se chiar la distrugerea morilor de vânt din Basarabia și a altor monumente. Mai târziu, mareșalul Antonescu a vrut să treacă locul în subordonața Consiliului de Patronaj al Operei Sociale condus de soția

sa, pentru a se înființa ateliere de țesătorie, chimie de zi pentru copii etc. Cât despre situația limită din "epoca" Ceaușescu și soția (care, și ea, "patrona" cultura) sunt suficient de știute spre a nu mai fi amintite aici!

În ansamblu, însă, după perioade de stagnare sau chiar de regres, muzeul a cunoscut o veritabilă expansiune până să ajungă la patrimoniul actual. A crescut foarte mult nu numai numărul construcțiilor, dar și al obiectelor etnografice de interior, astfel că muzeul a devenit o adevărată școală națională în domeniul transferurilor și restaurării, datorită priceperii a zeci de muzeologi, conservatori și tehnicieni.

La ora actuală Muzeul

Satului se află în curs de reorganizare, reconstrucție și extindere. De aceea grămizerile de beton și materiale - care i-au supărat atât de mult pe ziaristi - se găsesc pretutindeni, în incintă. Sunt opt șantieri în muzeu - deci nu doar scheletul viitoarei clădiri multifuncționale de la intrare a cărei prezență unii au socotit-o blasfemie.

Directorul Ioan Godea a introdus o concepție de eficiență și pragmatism, de funcționalitate armonioasă între toate componentele acestui organism viu care este Muzeul Satului. A fost luată în custodie părăsitul teatru de vară, curte, izvoare, văli refăcuți, s-a adus și o mocăniță cu calea ei ferată îngustă, care va face deliciul copiilor, s-a

implantat o cherhana (tumul să aibă locul destul pește), vor fi aduse gospodării și din Basarabia, cum au fost odinioară, ca și din alte spații locuite de comunități românești - Valea Timocului, Banatul Iugoslav și Ungaria, mai apoi chiar și din Canada și Australia.

Ioan Godea vrea să aducă batoză, instalații tehnice țărănești de mare complexitate cum sunt locomobilele care au fost obiecte funcționale în satul românesc. Noua clădire - pe lângă laboratoare de cercetări și restaurare ultramodernă - va fi locul de acțiune al meșterilor populari, spațiu de tratare termică, spațiu pentru invitați, spațiu expozițional și comercial.

"O viață de sute și peste de mii de ani se pătrunde trecând pe ulițele acestui sat ciudat, făcut din toate satele țării. Tot ce este mai al nostru vorbește din el cu glas care nu poate să nu răzunde chiar și pe cel mai nepăsător, pentru că este glasul trecutului anonim și al Neamului Românesc" spunea Dimitrie Gusti. Cum am văzut, pe toate acestea Ioan Godea și echipa sa se străduiesc să le racordeze la pulsul modernității, al prezentului și al viitorului informatic.

Vladimir Pană

Casă din Chiboid - Buzău

Audiența și concurența Televiziunile oferă, spectatorii preferă

Este un fapt evident că peisajul audio-visual românesc a devenit mai complex și continuă să se dezvolte și să se diversifice. S-a extins aria de receptare a programului 2 al televiziunii naționale, a crescut numărul de posturi regionale, au apărut noi posturi de televiziune comercială, telespectatorii au acum acces la noi modalități tehnice de recepție (cablu, satelit și în perspectivă rețele de fibre optice, etc.). Prin urmare, concurența în care este implicată televiziunea publică devine în noile condiții mai acută.

Cu atare, măsurarea audienței s-a impus a fi principalul instrument pentru configurarea strategiilor și luarea deciziilor în sistemul de radio-televiziune, atât pentru posturile publice, cât și pentru cele private.

TVR și-a organizat propriul departament de cercetare și măsurare a audienței, constituit în principal din sociologi.

Metodologia utilizată este comună cu a țărilor membre ale Uniunii Europene de televiziune, iar datele obținute, comparabile cu ale altor grupuri de cercetare ale televiziunilor publice europene. Consecința acestor realizări a fost primirea Oficiului de sondaje al TVR în grupul European de Cercetare a audienței, forul de coordonare a cercetărilor de TV al Uniunii Europene de Televiziune.

Pe lângă alte tipuri de cercetări, Oficiul de sondaje de opinie al TVR realizează lunar două cercetări tip

Barometru: prima măsoară audiența programului 1 al Televiziunii naționale în toată țara, a doua determină mărimea audienței numai în București. Însă pentru toate posturile de televiziune publice sau particulare, românești sau străine, recepționate în Capitală.

Prezentăm câteva date semnificative, care caracterizează audiența TV în București, la principalele posturi. Acestea provin din cercetarea Barometru efectuată în săptămâna 18-24 martie 1996, pe un eșantion reprezentativ de 1.020 subiecți, în vârstă de peste 10 ani.

Pentru a nu îngrădi comparația audienței diferitelor posturi TV ne vom referi la valorile a doi indicatori sintetici: audiență maximă și audiență medie pe sferă de oră.

Audiența maximă (adică ponderea persoanelor care au vizionat peste un sfert de oră zilnic un anumit program TV în săptămâna analizată) a înregistrat următoarele valori: la TVR 1 - 98,5% (programul 1 al TVR se bucură de cea mai mare popularitate, 98,5 dintre locuitorii în vârstă de peste 10 ani din București vizionându-l cel puțin un sfert de oră în săptămâna studiată); la TVR 2 - 85%; PRO TV - 69% (față de 35% în luna noiembrie anul trecut); la Tele 7 abc - 55% (creșterea este explicabilă prin intensă campanie de mediatizare făcută acestui post începând din decembrie anul trecut); Antena 1 - 61%; la "alte posturi străine" luată împreună - 35%, la Amerom - 19%.

Audiența medie, adică un sfert de oră pe zi, într-o săptămână ne oferă următoarele comparații.

Astfel, în fiecare sferă de oră din perioada 18-24 martie 1996 vizionau programul 1 al TVR, în medie - 12,5% dintre telespectatori (16% - noiembrie); programul 2 al TVR - în medie 64% din public (9% - noiembrie); PRO TV - în medie 5% (1,5% - noiembrie); Antena 1 - în medie 2,5% (2,6% - noiembrie); Tele 7 abc - în medie 1,7% (2,6% - noiembrie).

Menționăm că valorile acestui indicator pentru PRO TV au crescut de cca. 3 ori, față de luna precedentă, fără a ajunge însă la nivelul programului 2 al TVR și cu atât mai puțin la cel al programului 1 al postului național.

Distribuția valorilor acestui indicator în cursul săptămânii (ca expresie a politicii de programe) relevă dinamica interesului publicului telespectator pentru programul unei zile sau al alteia. În mod specific, pentru fiecare canal TV. Astfel, la TVR 1, audiența medie - sferă de oră/zi - este mai mare la extremitățile săptămânii (luni, sâmbătă și duminică) și mai redusă la mijlocul intervalului: miercuri și joi; la TVR 2 audiența este mai mare la începutul intervalului (luni) și scade apoi până duminică (există o excepție - joi, când audiența este mai mare datorită "Căminului de la ora 5,00"); la Antena 1 prezintă aceeași tendință cu TVR 2, pentru prima dată în ultimul an de studii Barometru în

București, și anume o scădere lineară a audienței de luni până duminică fără excepții; în schimb la Tele 7 abc prezintă audiențe mai mari la sfârșitul intervalului.

Această tendință comună cu cea a TVR se regăsește și la PRO TV: luni și duminică se caracterizează prin audiențe medii mai mari decât în restul săptămânii.

Din punctul de vedere al structurii socio-ocupationale a publicului se remarcă creșterea ponderii categoriilor - "elevi", "studenți" și "intelectuali" la "PRO TV", față de luna precedentă, dar și comparativ cu celelalte posturi TV Bucureștene.

Deși creșterea audienței programelor PRO TV în luna decembrie, ca urmare a modificării grilei de program și a intensei campanii de mediatizare, a afectat toate posturile de televiziune bucureștene, ea a rămas sub nivelul celor două canale ale televiziunii naționale.

Deși creșterea audienței tinde să aproprie noul PRO TV de programul 2 al TVR, pe unele segmente de timp, duminică 7,00-10,00 și 19,00-22,30 chiar depășindu-l, aceasta pare să se stabilizeze sub nivelul înregistrat de programul 2.

Monica Botnaru,
șef secție sondaje

Lupul de mare ne părăsește

Aflăm că Traian Băsescu este pentru două săptămâni cursant al Centrului de Perfecționare al Marinei Civile din Constanța. Obligatoriu pentru cei ce vor să revină pe mare după o lungă absență. Așadar lupul de mare s-a întors la prima lui dragoste. Cu timona în mână, ochii lui vulturoși păstrunzând orizonturile vaste, el va brăzda cu nava-i "întinsele ape" ale oceanelor planetei. Rămân în urmă amintiri de neuitat, dar Neînduplecatul nu va arunca înapoi nici o privire. Ce ar putea vedea? Dosarele prăfuite ale Petromin-ului care zac prin rafturile Procuraturii așteptându-l? Pe bunii lui tovarăși de partid, Adrian Severin și Anton Vătășescu care i-au suflat primul, funcția de vicepreședinte al partidului, cel de-al doilea, candidatura la postul de primar al Capitalei? Un salariu de parlamentar de numai un milion și ala imposibil, când orice comandant de navă comercială primește peste 7.000 dolari. Așadar, îndepărtează-te falnic matroz de glasurile dulci de sirene ale poliției. Lăși-i în plata Domnului pe cei ce și-au desconsiderat lipșa ta de a fiuri o flotă puternică, de un dolar nava. Ion Honeșescu și procurorii rămași pe țărm vor clătina umbre lungi pe valuri, fluturând în mâini dosarele, ca pe niște batiste.

continuare din pagina 6

Tratament legislativ ca pentru un județ de rang inferior

În perioada interbelică Bucureștiul a beneficiat de o lege proprie care respecta legea generală a administrației locale și era adaptată specificului Capitalei. Consiliul General era principala putere în oraș, primarul fiind ales la propunerea sa. Consiliul asigura prin președinte și delegația permanentă, controlul activității primăriei și coordonarea programelor mari. Consiliul General avea reprezentanți în Consiliile de sector și invers. Puterile prefectului se limitau doar la asigurarea ordinii în oraș și la asigurarea respectării legislației activității consiliului și primarului.

FSN a propus și impus în Parlament (noiembrie 1991) o lege mult inferioară vechii legislații administrative românești. Ea a fost gândită astfel încât să facă neputincios consiliul local în fața primarului și să dea prefectului puteri ce ar trebui să fie ale Consiliului General al orașului, prin urmare să-l facă pe primar dependent de influențe venite din direcția

guvernamentală, prezidențială etc.

Mai trebuia să apară doar un personaj cântă, prin dăciele sale native și formative, să-l fie străin simțul românesc al măsurii și limitelor. Și el s-a ivit. Dl. Crin Halaicu a știut să profite de această situație legislativă și, accentuând neputința Consiliului General, tranzacționând situația sa cu singurele puteri ce mai contau (cei ce dețineau puterea guvernamentală) și-a asigurat patru ani de experiment personal pe seama bucureștenilor.

Situația nu s-a modificat sensibil în noua lege a administrației votată în 1996. Nici partidele de la putere, nici cele din opoziția parlamentară nu au tras vreo concluzie din experimentul Halaicu. Epoca sa se poate prelungi sub un alt nume.

Cronica unei morți anunțate

220 de milioane de lei a costat megaspectacolul Naționalului din București, cu piesa Tamerlan cel Mare de Christopher Marlowe, pusă în scenă de regizorul Victor Ioan Frimă. Peste 100 de actori și actrițe se agită și vociferă sub un disc de neon orbitor și sub ochii unui public orbit și răpăcit, în imposibilitate de a înțelege rostul acestei desfășurări de forțe pentru a nu spune în definitiv decât prăpăstii și fantezmagonii, alături dintr-o istorie și geografie fantezmatice care nu fințat doar în dovezile acestui dramaturg scos la pensie de Shakespeare și lipsit totalmente nu numai de simțul realității, ci chiar de un elementar bun simț.

Cui i-a trebuit acest spectacol, cui se adresează? Oare, nimeni din conducerea teatrului nu s-a întrebat? 220 de milioane sunt bani, nu glumă! De unde provin acești bani, oare, nu din bugetul Ministerului Culturii atât de sărac că nu-și poate plăti proprii salariați? În schimb, s-a plătit gras această gălăgie, acest vacarm care ar fi meritat cu prisosință titlul "Mult zgomot pentru nimic".

Fără îndoială că la următoarele reprezentări de după premieră, numărul actorilor va lăsa cu mult numărul spectatorilor. Noi, dacă acest spectacol tot moare li dorim ca buzi creștini moarte ușoară.

Pact electoral

Grigore Gunoieru în campanie... prezidențială!

Grigore Gunoieru așa se autonumea într-un editorial Ion Cristoiu, nu-și desminte vocația. Acum s-a instalat cu mătura, perile și tomberonul la poartă ale palatului Cotroceni, unde curăță sânguinos praful lăsat de pantofii prezidențiali. Din ultimele editoriale ale lui Ion Ecologistul reiese un președinte curat într-o țară curată, un Iliescu "murprinzător", "uluit", deștept nevoie mare, "un politician conștient că fiecare mișcare, fiecare cuvânt, poate însemna un punct în plus sau în minus la capitalul zestre electorală" etc. etc. (agramatisme le aparțin). Că Ion Iliescu e un politician versat și uneori versatil, o știm cu toții, dar periutele și măturicele de scamă ale lui Ion Gunoieru ne îngrețoază.

IMPORTANT!

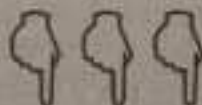
- Vreți să fiți mai bine informat?
- Să aveți o bună orientare în lume?
- Să cunoașteți realitatea contemporană?

Abonați-vă la revista Lumea Românească

În care puteți citi studii și articole semnate de specialiști în domeniile politicii, economiei, istoriei, artei și culturii.

Lumea Românească va fi un prieten al dumneavoastră în 16 pagini, un confident, un partener care vă oferă un suport moral și intelectual.

Lumea Românească vă propune să vedem împreună ce s-a greșit și unde s-a greșit, să căutăm și să găsim căile pentru a reconstrui societatea românească pe temelii solide, pe care un popor ca al nostru multimilionar și creștin, fără îndoială, le are.

Abonamentele se pot face pe adresa Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului, Str. Arh. Gr. Cerchez nr. 16, cod 71277, sector 1, iar sumele reprezentând c/v acestora se pot depune la casieria noastră sau în contul nr. 643150037 deschis la B.C.R. sector 1.

Costul unui abonament este de 4.800 lei pe 3 luni, 9.600 lei pe 6 luni și 19.200 lei pe un an.

Redactor șef: Sorin Botnaru.

Secretar general de redacție: Constantin Radu-Maria.

Secretar de redacție, Grafică: Dan Dumitrescu.

Tehnoredactare computerizată: Carlo-Manuel Papuc.

Culegere: Radu Ana Maria, Marina Zamfir.

Pagină realizată de Ion Celcevede